Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XII Broj 130
April 2016. godine
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

direktor NIU „BIC"
Mirko Bajić

v.d. glavnog i odgovornog urednika:
Nikola Stantić

Savit novina:
Mirjana Savanov, Nikola Babić, Agneza Rodić Vojnić, Branko Pokornić, Ružica Parčetić

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Stalni saradnici:
Eva Bačlija, Ana Vojnić Kortmiš, Desa Kujundžić, Ružica Parčetić, Tihomir Kujundžić Matković, Ksenija Stojčić, Zvonko Stantić, Vanja Kolar

Naslovna strana:
Bižanje od polivača

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bunjnacsav@gmail.com

Regionalna kancelarija u Somboru:
Trg Svetog Đorđa 1
Telefon/fax: 025 434-059

CIP – Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. I, br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Proslavili smo Uskrs, sitili se, svako u svojim mislima, da i posli najveći muka mož doć štogod dobro, pa tako osnaženi čekamo nove dane.

O tom, kako je Uskrs čekan i proslavljen, možete pročitat u ovom broju „Bunjevački novina", a ono što je dobro jeste da su u proslavu bili uključeni i najmlađi. Tradicija i običaji će, sudeć po njevom učešću, živit.

No, postojanje jednog naroda ne zasniva se samo na nigovanju običaja. Zato se u novinama nalaze i drugi tekstovi. Tako, na primer, možete pročitat kako su Bunjevci u prošlosti bili poštivani, i to od strane najviši državni organa. Milan Stepanović divani o Ignjacu Fratrićeviću iz Sombora koji je imo izrazito visok položaj u vojničkoj hijerarhiji, bio je carsko-kraljevski konjički general u doba Austrougarske, kapetan Ugarske kraljevske plemićke garde... Drugi, kako saznajemo iz divana Zvonka Stantića, Nikola Milašin, biskup i carski ispovidnik Franje Josipa i Leopolda II. Visoke pozicije stekli su sami, niko ji nije guro, niko ji nije favorizovo, nego su se svojim radom za ta mista izborili.

Prominile su se od tog doba imena država u kojima smo živili, al se Bunjevci prominili nisu. Nji i dalje niko ne favorizuje, iako se mogu ovi dana čut pritužbe da koje divane suprotno. Ko što su se naši junaci s početka divana morali sami borit, tako moramo i mi. Daleko su Bunjevci od favorizovanja, dosta je pogledat koja prava već odavno uživaje druge zajednice, o čemu isto pišemo.

I da bi ta prava imali, Bunjevci se moraje izborit sami za sebe... Jel, to cigurno neće niko uradit misto nas.

Strana 4

Strana 7

Strana 9

Strana 14-17

Strana 18-21

Strana 24-25

Sadržaj

4
„Složno" ka ispunjenju prava
6-7
Nije idealan, al je korak ka boljem
7
Usvojen finansijski izvištaj
9
Povezane zajedničkim problemima
11
„Hrabri biskup Nikola Milašin"
14-17
Uskršnje izložbe i tribine u Lemešu, Maloj Bosni, Bajmoku, Somboru...
18-21
Polivači obašli cure Ljutova i Bajmoka
24-25
Veze ko u porodici
26-27
Somborski Bunjevac – carski general

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

U SAVEZU BAČKIH BUNJEVACA PRIDSTAVILI PLATFORMU ZA PRIDSTOJEĆE IZBORE

„Složno" ka ispunjenju prava

Kako su to i najavili u saopštenju za javnost, u Savezu bačkih Bunjevaca su doneli odluku kako će izać na pridstojeće izbore na svim nivoima.

Upravo je to bila tema konferencije za štampu, a tom prilikom su iz SBB-a ponovili da će na lokalne izbore ić sa-mostalno, na pokrajinske u koaliciji sa Srpskom naprednom strankom, koju će podržat na republičkim izborima.

– Već smo objavili da ćemo ić na izbore, da ćemo imat partnere, a da ćemo na lokalu izać samostalno. Izlazimo pod sloganom „složno". Ovo je prvi put da bunjevačka zajednica na političke izbore izlazi pod tim sloganom, a to znači da smo se usaglasili da složno ostvarimo ciljove važne za bunjevačku zajednicu, a ne gledajuć samo jednu političku stranku. Ključni ciljovi se navode u jednoj rečenici „Za svoje ime i veća prava u matičnoj državi Srbiji" – istako je **Mirko Bajić**, pridsidnik Saveza bačkih Bunjevaca.

Bajić je naglasio da Bunjevci moraju bit složni ako žele da ispune svoje ciljove, a da do nji mogu doć tako što će se borit sami za sebe, al i za sebe nuz pomoć koalicioni partnera.

– Iskreno se nadam da ćemo, nuz partnerstvo sa onim stankama koje pripoznaju Bunjevce ko autohtonu manjinu, doć do ispunjenja ti ciljova. Med tim strankama je prija svega Srpska napredna stranka, od čiji je pridstavnika više puta to i potvrđeno. Zato i pravimo „kopču" sa SNS-om. Na nivou Republike brezrezervno podržavamo SNS i pozivamo sve Bunjevce da glasaju za ovu političku opciju. U Pokrajini smo prihvaćeni ko koalicioni partneri, što nam daje mogućnost da se izborimo za svoja prava. Samostalno, pod svojim imenom, izlazimo u Subotici. Cilj nam je da nemamo Bunjevce na nikim drugim listama, nego da budemo politički partneri u koalicijama. Na taj način ćemo se borit za ona prava koja druge nacionalne zajednice odavno imaje. Nama ta prava neće niko dat, moramo se za nji izborit sami i zato nam triba podrška naši Bunjevaca na izborima – istako je Bajić i dodo da je cilj da SBB u lokalu dobije tri mandata, što je i dovoljno za fomiranje odborničke grupe, jel bi, kako kaže, bilo nedopuštivo da Subotica, u kojoj je 10% stanovništva bunjevačke nacionalnosti, nema svoje političke pridstavnike u Skupštini.

Boris Bajić, Stela Bukvić i Mirko Bajić

Posli obraćanja Mirka Bajića, **Stela Bukvić**, članica Pridsidništva SBB-a, pročitala je političku platformu ove stranke prid pridstojeće izbore. Tekst političke platforme smo objavili u prošlom broju „Bunjevački novina".

N. S.

SAVEZ BAČKIH BUNJEVACA PRIDSTAVIO POLITIČKU PLATFORMU I U SOMBORU

U četvrtak, 24. marta, u Somboru je održana konferencija za medije Saveza bačkih Bunjevaca, na kojoj je pridstavljena platforma za pridstojeće opštinske, pokrajinske i republičke izbore.

– Savez bačkih Bunjevaca je prvi put uspio da napravi onu izbornu platformu koja u prvi plan stavlja interese nacionalne zajednice koju politička stranka pridstavlja – istako je pridsidnik stranke **Mirko Bajić**.

Savez bačkih Bunjevaca izlazi na izbore sa Srpskom naprednom strankom ko političkim partnerom na republičkim i pokrajinskim izborima, a u Somboru i na lokalnom nivou, di su na koalicionoj listi Somborke **Miroslava Drvar**, pridsidnica Gradskog odbora SBB-a, i **Stanislava Lutkić**, članica Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine.

Stanislava Lutkić, Mirko Bajić i Miroslava Drvar

Miroslava Drvar, pridsidnica Gradskog odbora SBB u Somboru je kazala da je ovo prilika da SBB prvi put ko politička stranka bunjevačke nacionalne manjine nastupa pod svojim imenom i to u koaliciji sa strankom koja čini lokalnu vlast u Somboru.

– Očekivamo da sva udruženja i pojedinci podrže taku politiku i daju svoj glas za koalicionu listu Srpske napredne stranke.

Stanislava Lutkić, članica Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine, istakla je da je jedan od ciljova političke platforme i omogućavanje razvoja bunjevačke zajednice ne samo kroz kultrunu baštinu i dešavanja već i kroz razvoj obrazovanja i informisanja bunjevačke zajednice, što je samo dio ciljova za čije ostvarivanje je potriban politički pridstavnik u lokalnoj vlasti.

– Stoga pozivam Bunjevce i sve građane Sombora koji pripoznaju naše ciljove i ideje da izađu i da nas podrže na pridstojećim izborima.

R. P.

PROGLAŠENA LISTA „SAVEZ BAČKIH BUNJEVACA – MIRKO BAJIĆ”

Interes za cilu zajednicu

Lista za lokalne izbore u gradu Subotica „Savez bačkih Bunjevaca – Mirko Bajić” proglašena je u petak, 1. aprila. Kako je kazano na konferenciji za novine koju je održo SBB, ova lista će verovatno bit pod rednim brojom sedam.

Na konferenciji je izneta činjenica da je na ovoj listi zastupljeno 50 odsto žena, a med prvi sedam kandidata čak četri su žene. Takođe, prvi sedam članova liste SBB-a su članovi Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, što, kako je kazano, ukaziva da izbori za SBB nisu samo stranačka stvar i interes političke stranke, nego da su ovo izbori na kojima postoji poseban interes i značaj za cilu bunjevačku nacionalnu zajednicu.

Članica pridsidništva SBB-a **Stela Bukvić** se zafalila svim građanima koji su dali svoj potpis podrške ovoj listi, te je dodala da se SBB neće borit samo za prava bunjevačke nacionalne manjine, nego i za to da se glas malog čovika više čuje u lokalnom parlamentu.

– Bunjevački nacionalni savit se od samog početka bori za službenu upotribu bunjevačkog jezika. Zasad imamo nike postignute rezultate, u škulama se izučava bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture, a jedan od ciljova SBB-a, a i samog Savita u budućem periodu, jeste da taj govor priraste u jezik koji će bit u zvaničnoj upotribi.

Na listi SBB-a nalazi se i **Kata Kuntić**, članica pridsidništva ove stranke, koja je na konferenciji za novinare izrazila zadovoljstvo što će konačno na lokalnim izborima Bunjevci imat svoju listu za koju će moć glasat.

– Svi znaju da se dugi niz godina bavim kulturom, a u poslidnji par godina Savez bačkih Bunjevaca je puno doprino razvoju bunjevačke kulture ne samo u Subotici i okolnim mistima, već i u Somboru i Novom Sadu, te lipo napridujemo u ovoj oblasti – kazala je ona.

Dragan Kopunović, Stela Bukvić, Mirko Bajić, Kata Kuntić, Boris Bajić

Nosilac liste, pridsidnik Saveza bačkih Bunjevaca **Mirko Bajić**, novinarima je pridstavio ciljove ove liste, a ko osnovni je naveo ostvarivanje prava za bunjevačku nacionalnu zajednicu u Subotici, što je, kako je kazo, moguće ostvarit jedino ako se ostvari odgovarajući politički potencijal u gradu i ukoliko se Bunjevci izbore da budu dio buduće skupštinske većine u Subotici.

– Imamo potribu da se izborimo za jednaka prava koja imaje i druge nacionalne zajednice u Subotici, a mi, nažalost, ta prava u mnogim segmentima još uvik nismo dostigli. Ova prava se posebno ističu u oblasti obrazovanja, kulture, upotribe jezika i pisma, informisanja na bunjevačkom jeziku i prava na srazmerno zapošljavanje pripadnika bunjevačke nacionalne zajednice u državnim, pokrajinskim il opštinskim institucijama – kazo je Bajić, te dodo da Bunjevcima niko ova prava neće ostvarit, već se, sad kad imaju listu, moraju sami izborit za sebe i za ono što njim pripada.

– Moramo pokazat svoju političku snagu i zrelost da odaberemo da glasamo sami za sebe, a da sa svima drugima koji nam žele dobro i koji nas pripoznaju ko autohtonu nacionalnu manjinu u Republiki Srbiji sarađivamo. To je osnovni put i cilj Saveza bačkih Bunjevaca.

Bajić je još jedared naglasio da SBB na nivou pokrajine i republike podržava listu broj jedan „Srpska napredna stranka – Aleksandar Vučić”.

Na konferenciji za novinare su takođe prisustvovali kandidati sa liste „Savez bačkih Bunjevaca – Mirko Bajić” **Dragan Kopunović, Boris Bajić** i **Ksenija Stojičić**.

V. K.

SAOPŠTENJE SAVEZA BAČKIH BUNJEVACA POVODOM IZJAVE PRIDSIDNIKA DSHV-A

Iz Saveza bačkih Bunjevaca stiže saopštenje ko reakcija na izjave **Tomislava Žigmanova**, pridsidnika DSHV-a u TV emisiji na TV N1, 22. marta. U SBB-u smatraje da je rič o „govoru mržnje i iznošenju neistina”.

Saopštenje koje potpisiva **Mirko Bajić**, pridsdinik Saveza bačkih Bunjevaca, prinosimo u cilosti:

„U TV emisiji emitovanoj uživo, dana 22. marta, na TV N1, Tomislav Žigmanov, pridsidnik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV), je izno niz netačni i uvridljivi navoda u odnosu na položaj i prava pripadnika bunjevačke nacionalne manjine u Republiki Srbiji.

Tomislav Žigmanov je, izmed ostalog, izno da je Slobodan Milošević institucionalizovo postojanje Bunjevaca u namiri da razbije hrvatski korpus, te da se Bunjevci favorizuju u odnosu na Hrvate i slično.

Iznošenje neistiniti i uvridljivi tvrdnji za pripadnike bilo koje nacionalne manjine ne doprinosi razvoju dobri međunacionalni odnosa, a takođe Republiku Srbiju diskredituje u međunarodnim okvirima.

Bunjevci su stekli status nacionalne manjine 2003. godine formiranjom Nacionalnog savita, ko i sve druge nacionalne manjine u Republiki Srbiji u skladu sa Ustavom, Zakonom i evropskim standardima, i na žalost, još uvik su daleko od postizanja oni standarda koje odavno uživaje pripadnici hrvatske manjine u Republiki Srbiji.

Tomislavu Žigmanovu, pridsidniku DSHV-a, sugerišemo da na izbore izađe samostalno, jel ako Hrvati koji žive u Srbiji podržavaje politiku koju zastupa, imaće puno više mandata nego što je dobio na listi Demokratske stranke, čiji su stavovi o pravima bunjevačke nacionalne manjine odavno poznati”.

USVOJEN AKCIONI PLAN ZA OSTVARIVANJE PRAVA NACIONALNI MANJINA

Nije idealan, al je korak ka boljem

U zajedničkoj koordinaciji pridstavnici nacionalni savita davali pridloge i primedbe u cilju što veći prava nacionalni manjina u Srbiji

Na sidnici održanoj 3. marta, Vlada Republike Srbije usvojila je Akcioni plan za ostvarivanje prava nacionalni manjina koji je bio pridviđen u Akcionom planu za Pregovaračkog poglavlje 23 koji se tiče pravosuđa i osnovni prava, u sklopu procesa priključenja Srbije Evropskoj uniji.

Kako se to moglo vidit i u medijima, do otvaranja Poglavlja 23 još nije došlo, a jedina zemlja članica EU koja je protiv tog je Hrvatska.

Iako se u prvom planu nalazi nezadovoljstvo odnosa saradnje sa sudom u Hagu, položaj hrvatske manjine u Srbiji, te reforma pravosuđa, kako nezvanično saznajemo, jedan od razloga je i „bunjevačko pitanje".

– Do Bunjevačkog nacionalnog savita nije stiglo ništa u smislu kakog dokumenta. Ono što znamo smo saznali iz medija. Ono zbog čega Hrvatska ne želi da podrži otvaranje Poglavlja 23 je, izmed ostalog, i po njima otvoreno pitanje bunjevačke nacionalne manjine – divani **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, pa nastavlja:

– Mi tu ne vidimo nikako otvoreno pitanje. Jednostavno, Hrvatska mora da prihvati činjenicu da u Srbiji žive Bunjevci koji žele da se izjašnjavaje samo ko Bunjevci. To što dio Bunjevaca želi da se izjašnjava ko Hrvati, to im opet ne mož niko zabranit. Ako i pogledamo statistiku, posli 1945. godine se otprilike polak Bunjevaca izjašnjava i dalje da su Bunjevci, dok druga polovina ko Hrvati. Oni koji su se izjasnili ko Bunjevci su, na žalost, zakinuti za mnogo čega, al to još više pokaziva čvrstinu ubeđenja da su to što jestu. Često se divani kako u drugim državama nema Bunjevaca. No, ne triba zaboravit da u Mađarskoj Bunjevci po treći put izlaze prid parlament, boreć se za svoja prava, dok se o toj temi u Hrvatskoj ne mož ni divanit. Kad bi postojalo razumivanje državni organa, sigurno bi i tamo bilo čeljadi koja bi se izjašnjavala ko Bunjevci.

Pridsidnica BNS-a se posebno osvrnila na česte izjave da je bunjevačka zajednica u Srbiji favorizovana u odnosu na ostale.

– Nismo favorizovani. Naprotiv, u mnogim stvarima smo još zdravo daleko u odnosu na druge nacionalne manjine. Nije to samo moje mišljenje, nego je lako provirit šta Bunjevci nemaje u odnosu na druge manjine. Nemamo, na primer, Zavod za kulturu, u obrazovanju smo daleko od ukupnog škulovanja na bunjevačkom, naš jezik se i dalje tretira samo ko govor... Da smo miljenici vlasti, valjdar bi bar štogod od ovog dobili, a prid nama je, ko nacionalnoj manjini, još zdravo dugačak put da stignemo druge.

U razgovoru za „Bunjevačke novine" mr Kujundžić Ostojić se potom osvrnila na sam Akcioni plan i na sve ono što on donosi.

– Zakoni koji su dosad postojali, a ticali su se prava nacionalni manjina, u principu nisu bili loši. Nevolja je bila ta što su pojedini zakoni bili u koliziji, il se jednostavno nisu sprovodili. Drago mi je što smo dobili priliku da budemo med onima koji su radili na pravljenju što boljeg Akcionog plana i ima tu dosta stvari koje su dobre. Ono što je dobro je, na primer, mogućnost zapošljavanja „po nacionalnom ključu", naravno, nuz potribne kompetencije. Dosad je statistika oko zapošljavanja Bunjevaca bila poražavajuća, u lokalnoj samoupravi u Subotici je samo jedan Bunjevac. Ovo bi sigurno dalo „viter u leđa" mladim i obrazovanim Bunjevcima koji ima dosta. Jedna od najvažniji stvari jeste rišenje „jezika". Uspili smo da u svim bitnim segmentima ne bude priznat samo jezik nacionalne manjine, već da se uvede odrednica jezik/govor. To nije bilo lako prihvaćeno, al smo se uspili izborit za to.

Akcioni plan, naravno, nije ni savršen, nit je otklonio sve probleme koji muče manjinske zajednice, pa i bunjevačku.

„ISPUNILI OBAVEZE O MANJINAMA"

Jadranka Joksimović, ministarka za evropske integracije Srbije, u izjavi za medije je ocinila da je u pogledu Akcionog plana za manjine Republika Srbija ispunila sve obaveze.

– Pre svega za Poglavlje 23 je postojala jedna dodatna obaveza Srbije da napravi akcioni plan za nacionalne manjine. Taj plan nije uslov za otvaranje poglavlja, ali mi smo ga uz učešće i potpunu inkluziju svih saveta nacionalnih manjina u Srbiji napravili, to je vrlo dobro prošlo kod svih zemalja članica, pa smo i taj uslov zadovoljili – navela je ministarka Jadranka Joksimović.

– Ozbiljna manjkavost su mediji i medijska prava. Svidoci smo da su se mediji privatizovali, niki od njih su i nestali, a bili su značajni za manjine. Ne zna se kako će se finansirat medijske kuće. Postoji ideja da se osnuje fond Evropske unije koji će priuzet tu ulogu dok se ne donese konačna odluka. No, dok se to ne desi, dok je taj fond „na papiru", bojim se da će nacionalni saviti morat priuzet tu ulogu. Ne znam kako će se saviti brojčano manji zajednica, ko što je naša, sotim izborit, a informisanje jednostavno mora postojat. Protiv niki stvari smo se borili i po pitanju obrazovanja. Insistirali smo na tom da u Akcioni plan uđe i odredba da se mož držat izborni predmet iako nema minimalno 15 zainteresovani učenika. To, nažalost, nije urađeno, pa će u takim grupama nastava bit fakultativna. Tako rišenje je možda i dobro za brojnije manjine sa matičnim državama, za nas baš i nije. Imali smo nikoliko manji grupa, di su učitelji od ove godine plaćeni od strane odgovarajućeg ministarstva, nadalje će to bit nemoguće. Sluha za ovake ideje nije bilo, odgovor je bio da su budžeti mali, te da se mora radit i na racionalizaciji u škulstvu.

Med stvarima koje se, prema našoj sagovornici, pokazat ko manjkavost jeste pitanje kulture.

– U Akcionom planu kultura je veoma šturo obrađena. Malo se divanilo na ovu temu, rišeno je da će bit favorizovana romska zajednica, jel nema matičnu državu. Pitanje sa naše strane je bilo zašto i druge zajednice sa istim svojstvima nemade taku podršku, al sluha za to nije bilo.

Rezimirajući na kraju utiske oko Akcionog plana, mr Suzana Kujundžić Ostojić, ističe.

– Sve u svemu ima boljitaka, ima napridovanja. No, nije sve sjajno, a sigurno neće od sutra ujtru ni krenit sve bolje.

N. S.

ODRŽANA JEDANAJSTA SIDNICA BUNJEVAČKOG NACIONALNOG SAVITA

Usvojen finansijski izvištaj

U Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine u petak, 18. marta, održana je jedanajsta sidnica. Kako je to i Dnevnim redom pridviđeno, sidnica je donela brojne važne tačke, a velik broj okupljeni članova BNS-a je to i potvrdio.

– Tokom sidnice su usvojene odluke koje je izmed dva sastanka članova BNS-a dono Izvršni odbor BNS-a, a bila je to prilika i da se diskutuje o više tačaka – divani **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica BNS-a.

Jedna od važniji tačaka ticala se usvajanja finansijskog izvištaja za 2015. godinu.

– Nije bilo prigovora oko usvajanja finansijskog izvištaja, jel je on bio u potpunosti u skladu sa zakonom. Po prvi put je ovaj izvištaj bio prigledan i od strane Nadzornog odbora i nezavisnog revizora, kako je to traženo od Kancelarije za ljudska i manjinska prava. Ovi organi su izneli pozitivno mišljenje o poslovanju u BNS-u, pa je tako izvištaj i poslat Kancelariji za ljudska i manjinska prava.

Diskusija, ipak, nije izostala, a najžustrija se povela oko raspodile sridstava za kulturu i izdavaštvo po konkursima raspisanim od strana Grada Subotice.

– Mora se znat da postoji Nezavisna komisija za ocinu projekata koja boduje projekte na osnovu svog pravilnika, što dosad nije bio slučaj. U toj komisiji su ljudi koji nisu članovi nijednog udruženja, al su svakako dobro upućeni, pa mogu procinit kvalitet projekata. Nakon što komisija izboduje projekte, boduje ji i Odbor za kulturu, a kada se to sabere, onda Izvršni Odbor daje pridlog za raspodilu sridstava. Naravno, svi su se trudili da se podrže dobri projekti, al i da svako dobije određena sridstva. Nije to tušta novaca, al ima i oni koji su navikli da u prošlosti dobijaju polak svi sridstava. Znamo svi vrlo dobro da su sridstva ograničena, najave su da će pokrajinska davanja za kulturu bit na nivou od svega jedne šestine u odnosu na prošlogodišnja, tako da je jasno da će ovo bit teška godina. Najviše primedbi je bilo zašto sridstva ne dobija

DNEVNI RED

U okviru Dnevnog reda nalazile su se tačke koje su se ticale usvajanja zapisnika sa prijašnji sidnica; informacija o sastancima u 2015. godini; verifikacije o odlukama Izvršnog odbora izmed dvi sidnice; donošenja odluke o usklađivanju putni troškova kod korišćenja sopstvenog privoza, visine regresa za godišnji odmor i toplog obroka za zaposlene u BNS-u za 2016. godinu; donošenja odluke o usvajanju završnog računa NSBNM-a za 2015. godinu nuz izvištaj revizora i Nadzornog odbora; donođenja odluke o usvajanju Finansijskog plana NSBNM-a za 2016. godinu u odnosu na sridstva opridiljena od Kancelarije za ljudska i manjinska prava; usvajanje pridloga strategije razvoja u oblastima obrazovanja, kulture, službene upotribe jezika i obavištavanja; razno.

Bunjevački kalendar. Nije, jer nike stvari nisu tradicionalno urađene, a mora postojat minimum profesionalnosti prilikom njegove izrade. Kad se to bude ispunilo, biće i sridstava za ovu naminu.

Borba sa nedostatkom sridstava obilužila je prošlu, 2015. godinu, a kako ističe naša sagovornica, tekuća će bit još teža.

– Konstatovano je da su sridstva sa kojima raspolažemo dosta skromna. Naravno, mnogima nije jasno da je prošlo vrime trošenja novaca ko kako oće, jel se sve mora radit po zakonu, u skladu kako je to propisala Kancelarija za ljudska i manjinska prava. Velik je problem i u tom što prilikom bodovanja rada nacionalni savita, Kancelarija za ljudska i manjinska prava radi po svojim pravilima, prilikom koji dolaze do izražaja brojni problemi sa kojima se susrićemo. To se najočiglednije vidi na primeru standardizacije jezika di smo, jel imamo priznat samo govor, dobili nula (0) bodova. Za obrazovanje smo dobili 86.000 dinara, a godišnje nam za ovu oblast triba oko 2 miliona dinara. Iz ovi podataka se lako vidi da je finansijska situacija dosta teška. Tu je i problem sa lokalnom saomupravom. Ti 750.000 dinara koje smo dobijali prija, ne dobijamo već tri godine, jel u Subotici po poslidnjem popisu Bunjevaca nema više od 10%. U takim skučenim uslovima je teško radit, al se trudimo da sve pokrijemo i da funkcionišemo koliko-toliko normalno.

Mr Kujundžić Ostojić najavljiva da će uskoro bit održana još jedna sidnica BNS-a.

– Usvojili smo samo delimičan Plan rada za 2016. godinu, na osnovu saznanja o sridstvima koja će za rad Nacionalnog savita bit izdvojena od Republike Srbije. Još uvik ne znamo koliko će bit sridstava iz Pokrajine, ali je jasno da će, kad se sve sabere, Bunjevački nacionalni savit raspolagat sa oko milion dinara manje u odnosu na prošlu godinu.

N. S.

SUBOTICA BILA DOMAĆIN JAVNE TRIBINE „MEDIJACIJA U SRBIJI"

Za efikasnije rišavanje sporova

Subotica je u ponediljak, 14. marta, bila domaćin javne tribine „Medijacija u Srbiji – efikasnije i humanije rišavanje sporova" koju u okviru projekta podržanog od Ambasade SAD-a u Srbiji, organizuje Nacionalno udruženje medijatora Srbiji.

Uvodnu rič na tribini dao je **Zlatko Morosiuk**, ombudsman u Subotici, a tom prilikom je divanio o medijaciji uopšte, te o ovoj praksi u Subotici.

Potom je **Blažo Nedić**, pridsidnik Nacionalnog udruženja medijatora Srbije, divanio o osnovnim principima i primeni medijacije u različitim vrstama sporova, pridnostima medijacije u odnosu na sudski postupak, ko i o obuki za medijatore, uslovima za obavljanje poslova medijacije i upisu u Registar Ministarstva pravde.

– Novi Zakon o medijaciji se primenjuje od 2015. godine, a jedan od ciljeva je brže i efikasnije rešavanje svih sportova. Prema nekim informacijama, u Srbiji postoji oko 5 miliona, kako to pravnici kažu, „živih sporova", a jedan od ciljeva je da se medijacija na bolji način predstavi potencijalnim korisnicima, da bi ih koristili i brže dolazili do pravde. Korisnici medijacija mogu biti fizička, ali i pravna lica – istako je Blažo Nedić, pridsidnik NUMS, te dodo:

– Podrška medija u ovoj oblasti je veoma bitna. Imamo solidan broj medijatora, ali i dalje građani, privreda, javne ustanove, pravna lica, vrlo malo znaju o ovoj oblasti.

Med onima koji su prisustvovali tribini bila je i **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

– Iako, možda, na prvi pogled, ne izgleda da je ovaka tema zanimljiva za nacionalne manjine, ona je izuzetno važna i za nas. Medijacija i pokušaj spričavanja gubljenja vrimena, novaca i živaca na sudovima važna je svima. Iz ti razloga sam želila prisustvovat ovom pridavanju, a nadam se da ću uspit završit i obuku za medijatora, kako bi se kasnije u onim slučajovima, di su Bunjevci jedna od stranaka, el obadvi, mogla medijacijom pokušat pomoć da se dođe do mirnog i dobrog rišenja.

Kako divani naša sagovornica medijacija jeste dobar način rišavanja većine sporova, dok, naravno, teška krivična dila moraju ić na sud.

– Svako rišenje nastalog problema mirnim putom, do kojeg su došle prija svega same zavađene strane, već je velik pomak. Prvo za nji same, a kroz to iskustvo velike su šanse da će se u slidećoj takoj situaciji znat i sami snać i izbignit sukob do te mire da se mora ić na sud.

Nuz dalje saznanje građana o medijaciji za očekivat je da se ovim putom rišava sve više sporova, pa i oni koji nastanu unutar jedne nacionalne zajednice, ko i med samim nacionalnim zajednicama.

– U okviru Nacionalnog savita nismo imali ovake situacije, mada ima često rasprava koje nisu na nivou samo demokratičnog tona razmine mišljenja. Kad su odnosi u zajednici u pitanju sigurna sam da taki situacija ima, al nam se, zasad, niko nije obraćo. Kad ovaj oblik rišavanja problema zaživi virujem da će bit i taki obraćanja.

NUMS osnovano je oktobra 2014. godine, trenutno broji 205 članova, a to su ljudi priko 20 različitih profesija, a medijacija kod gradskog ombudsmana je bresplatna.

N. S.

U MATICI SRPSKOJ PRIDSTAVLJENE SLOVINSKE MATICE SA SIDIŠTOM U SRBIJI

Povezane zajedničkim problemima

Susrit Srpske, Bunjevačke, Slovačke i Rusinske matice pridstavlja promociju metodologije, načina rada i tradicije koja niguje uzajamnu i interaktivnu kulturu koja stvara kako za sebe, tako i za one koji žive nuz nas, odnosno zbog svi nacionalnosti

Matica srpska je 10. marta u Novom Sadu ugostila slovenske matice koje imaje svoje sidište u Srbiji. Tako su se na jednom mistu našle Bunjevačka, Slovačka i Rusinska matica, koje su imale priliku da pridstave svoj rad, al i probleme s kojima se susriću.

Najveća i najstarija med njima, Matica srpska, obećala je svu pomoć koja je u njezinoj moći. Kako je kazano, Matica srpska mož bit nosilac pomoći u kulturnom, al i u svakom drugom smislu svim onim nacionalnim zajednicama koje žive u Srbiji, a kojima je ovaka metodološka pomoć, pomoć od institucije koja ima tradiciju dugu 190 godina, priko potribna.

Pridsidnik Matice srpske **prof. dr Dragan Stanić** je tom prilikom podsitio da je Matica srpska najuglednija matica na međunarodnom prostoru, koja je inicirala da i druge matice budu formirane.

– Matice koje su formirane na tlu Jugoslavije posle Prvog i Drugog svetskog rata imaju zadatak da budu brana od asimilacije, odnosno da čuvaju identitet nacionalnih manjina i etničkih zajednica na ovom prostoru na kojem živimo. Matica srpska želi da pomogne ostalim maticama u obavljanju njihove misije, želi da, pre svega, i sama bude informisana a i da pomogne da naša javnost bude informisana o tome šta se sve radi u okviru matica i nacionalnih zajednica i da se onda pokuša stvoriti jedan ambijent u kojem svi ti procesi mogu na zadovoljavajući način da budu odnegovani i izvedeni – kazo je on, te je izrazio mišljenje da sve ono što se dešavalo posli Prvog svitskog rata, naročito na Velikoj skupštini u Novom Sadu, jeste dovoljno jasna poruka da su svi slovenski narodi mahom bili nezadovoljni tim što je proces zastajo na po puta.

Sa sastanka slovinski matica

– Mislim da nas takav zajednički stav 1918. godine obavezuje da danas radimo zajedno svi na tome da budu što povoljnije okolnosti za svaku od nacionalnih manjina, kao što treba da brinemo da veze sa maticom budu veoma dobre – istako je Stanić.

O nastanku, statusu, kulturno-prosvitnom radu i aktuelnim problemima s kojima se susriću navedene matice divanili su isprid Matice slovačke pridsidnica **Katarina Melegova Melihova** i pridsidnica Prosvetne komisije **Ana Medveđova,** isprid Matice rusinske pridsidnik **Đura Papuga**, zaminik pridsidnika **Milomir Šajtoš** i portparol **prof. dr Mihajlo Fejsa**, dok su isprid Bunjevačke matice divanili pridsidnik **Ivan Sedlak**, podpridsidnik **Marko Marjanušić** i podpridsidnica **Tamara Babić**.

Ivan Sedlak je tom prilikom izno očekivanja da će susrit matica sa sidištom u Srbiji doprinet razmini iskustava koje će koristit i Bunjevačkoj matici.

– Realno gledano, Bunjevačka matica se nalazi u najtežem položaju u odnosu na ostale matice, ko što se nalazi i bunjevački narod. To je, izmed ostalog, tako jel mi još nismo uspili u potpunosti da razvijemo naš nacionalni identitet – jedini nemamo standardizovan naš bunjevački jezik, nemamo Zavod za kulturu i nemamo drugi izvora sridstava osim oni koje obezbiđiva naša matična država Srbija. Svi ti problemi kad se uzmu u cilini utiču i na status Bunjevačke matice – objasnio je pridsidnik ove kulturne organizacije i naglasio da bi tribalo rišit status matica jel one pridstavljaje bogatstvo slovinski naroda i one su tradicionalne institucije koje su istorijski zadužile svoje narode, a isto tako svojom širokom aktivnošću i danas su zdravo potribne.

Sastanku slovenski matica je prisustvovo i pokrajinski sekretar za kulturu i javno informisanje **Slaviša Grujić**, koji je tom prilikom kazo da Pokrajina maticama pruža podršku koliko to budžet dozvoljava.

– Matice jesu izuzetno važan segment u životu naše zemlje i činjenica je da one takođe nose breme svih ekonomskih teškoća u kojima se nalazimo. Na sastanku smo čuli njihovu širinu delatnosti u okviru nacionalnih zajednica Slovaka, Rusina i Bunjevaca i ono što treba istaći jeste da jedna vrsta pomoći tu postoji, ali ona nije dovoljna. A nije dovoljna upravo zbog toga što ne postoje sredstva, a teško je pomoći i učestvovati u svim projektima – kazo je Grujić nuz napominu da je važno što je sastanak održan u zgradi Matice srpske koja takođe ima svoje probleme u finansiranju.

Na susritu su matice zajednički ocinile da je njev najveći problem nerišen status i finansiranje osnovne delatnosti jel je teško postignit sve zacrtane ciljove kroz projektno finansiranje.

V. K.

KUD „ALEKSANDROVO” POZIVA SVE IGRAČE I VETERANE:

Jubilej od četri decenije

Kulturno-umitničko društvo „Aleksandrovo” je početkom godine počelo sa pripremama za velik nastup koji će se na lito održat povodom četri decenije postojanja i rada ovog društva. Probe za pridstojeći koncert su uveliko u toku, a okupljeni igrači, što mlađi, što stariji, vridno vežbaje kako bi u avgustu zablistali na pozornici.

– Ove godine obilužavamo 40 godina postojanja, pa smo odlučili da tim povodom organizujemo svečan koncert koji će bit održan 6. avgusta na Litnjoj pozornici na Paliću. Na koncertu će članovi našeg društva izvest sve koreografije, nji šesnajst sa ovi prostora, a okupiće se oko 120 igrača – divani pridsidnik KUD-a „Aleksandrovo” **Tihomir Vrbanović**.

Probe se održavaje četri puta nediljno – ponediljkom, sridom, petkom i nediljom, a kako bi sve igre do velikog nastupa bile dovedene do savršenstva, brine se **Vesna Takač**, koreograf i vođa grupa.

– Očekiva nas velik broj koreografija, a planiramo da u program ubacimo i dvi-tri nove koje dosad nismo igrali. Pošto će se na nastupu pridstavit i veterani, za nji spremamo skraćenu verziju bunjevački igara, splet bunjevački igara će igrat mlađi članovi, zatim su tu mađarske igre, Šokadija, Leskovac, Vranje, komitske i makedonske igre – navodi Vesna Takač te naglašava da se svi igrači trude i napriduju iz nedilje u nedilju.

Jedan od veterana i osnivača KUD-a „Aleksandrovo” **Branko Sadojević** takođe se pripravlja za svečan koncert. Četrdest godina igra u ovom društvu, a za njeg ga vezuju samo lipe uspomine.

– Tušta putovanja, druženja, nastupa, svega tog je bilo za ovi četrdest godina. Naše ponovno okupljanje me zdravo veseli, a same probe nisu teške jel mi veterani igramo od mali nogu, godinama smo zajedno i sve nam to dođe prirodno, navikli smo jedni na druge – divani on za „Bunjevačke novine”.

Do 6. avgusta će sve bit spremno – igrači, koreografije i nošnja – sve ono što je potribno da bi koncert povodom ovog značajnog jubileja prošo kako triba.

Putom fejsbuk grupe KUD-a „Aleksandrovo” pozvani su svi bivši članovi da se pridruže kako bi uveličali svečan nastup povodom 40 godina postojanja Društva, pa ko to nije uradio a želi, još uvik ima vrimena.

V. K.

BOGATSTVO KULTURNO UMITNIČKOG DRUŠTVA „ALEKSANDROVO”

Kulturno-umitničko društvo „Aleksandrovo” osnovano je 26. februara 1976. godine na inicijativu tadašnje Omladinske organizacije ko folklorna sekcija, koja je kasnije prirasla u KUD. Broji oko sto aktivni članova koji su raspoređeni u folklornu sekciju i sekciju ručni radova. Ovo društvo ima ogromno bogatstvo narodni nošnji naroda i narodnosti bivše SFR Jugoslavije ko i 16 koreografija s ti prostora - splet bunjevački, mađarski, šokački i banatski igara, ko i druge igre.

Ono što je posebno zanimljivo jeste da KUD „Aleksandrovo” za nabrojane spletove i ostale igre poseduje oko sedamdest procenata originalni nošnji.

Pisma čitalaca

Bunjevac žedničke pustare

Rođen sam ko šesto dite, na plodnoj bačkoj ravnici, od oca Blaška i majke Jage u ratnom vihoru 1944. godine.

Poštovani Bunjevci, i ostali narode. Osićam potibu,a i godine mi divane, da napišem par riči o onom što mislim da bi tribo kazat, ko otac dvoje dice, dida i pradida. Član sam Bunjevačke matice, bio sam i član Nacionalnog savita, samim tim imo sam mogućnosti, kako u Matici, tako i u Savitu, pažljivo slušat naše ljude kad divane o našoj bunjevačkoj istoriji jel kulturi. Sve što sam čuo uvik sam prinosio svojoj dici da ne zaborave da su Bunjevci. Još kad sam bio dite moji roditelji su nas, dicu, učili da sav narod poštivamo, al da nikad ne zaboravimo da smo Bunjevci, i da budemo ponosni što je naša grana mala, al ima svoju istoriju i kulturu.

Isto tako, da uvik budemo privrženi našoj državi, da budemo nuz nju i kad joj je dobro i loše. Uvik smo bili lojalni i ostali najbliži srpskom narodu. Brez obzira što smo mi Bunjevci u staroj Jugoslaviji dekretom po nalogu Tita, pa i danas od niki, pokušavaju da nas svojataju i da nam negiraje postojanje.

Vidimo danas, da nas je svakog popisa stanovništva sve manje i manje to me jako zabrinjava. Postoje tu i drugi problemi pored oni što sam vam već napiso, al o tom nikom drugom prilikom, ako mi se pruži prilika da pišem za ovaj list. Zato mislim, da oni koji imadu bilo kaku funkciju u bunjevačkom korpusu moraju nać vrimena, prilike, razloga da izađu med naš narod, da s njima razgovaraje. Siguran sam da bi tako bolje sačuvali naš narod. Mi starije generacije, znamo našu istoriju, a da bi se ona znala moramo prinosit na mlade generacije, ljubav prema svojim korenima, narodu, kulturi i običajima.

Siguran sam da će kogod kazat, izdajemo „Bunjevačke novine“, „Lipu rič“, imamo puno izdati knjiga, al znamo i da narod nema uvik novaca kupit knjigu nit zna da su izašle.

Ni Matica ni Nacionalni savit ne dobijaje dovoljna sridstva, počev od Grada, Pokrajine, do Republike. Moždar je izlaz i za jedne i za druge inostrani fondovi.

Na kraju, oću izrazit svoje zadovoljstvo što se toliko ljubavi i pažnje posvećiva najmlađem naraštaju. To me čini srićnim i sigurnim da ćemo mi Bunjevci imat ko da nas nastavi i čuva što su naši stari vikovima stvarali.

Zato fala svima, onima koji s toliko ljubavi vode brigu o našoj budućnosti, a to su naši najmlađi.

Bela Ivić

U BUNJEVAČKOJ MATICI ODRŽANA ISTORIJSKA TRIBINA

„Hrabri biskup Nikola Milašin”

U Bunjevačkoj matici je u utorak, 8. marta, održana istorijska tribina „Hrabri biskup Nikola Milašin” povodom obilužavanja 280 godina od rođenja biskupa i carskog ispovidnika **Nikole Milašina** (1736-1811).

Na tribini je divanio **Zvonko Stantić**, pridsidnik Odbora za istoriju Bunjevačke matice. On je tom prilikom istako da se Bunjevačka matica već odavno trudi da nadoknadi ono što nedostaje našoj istoriji, jel je velik broj tekstova iz koji se uči o istoriji Bunjevaca ne-

Zvonko Stantić

potpun i iskrivljen, a namira Matice je i da donese što više originalni dokumenata.

– Želimo da tek nakon saglevanja istorijski činjenica jasnije pravimo zaključke o tom ko smo, šta smo i odkaleg smo. Ovaj put smo, na primer, po prvi put imali prilike čut kako je izgledalo jedno pravo plemićko pismo – divani Stantić.

Bunjevci jesu imali tušta plemića, a iako su često puta nazivani „plemićima u papučama” u pogrdnom kontekstu, Stantić ističe da je većina plemićki titula zaslužena ne u papučama, neg na bojnim poljima.

– Imali smo nevirovatno tušta plemića, niko se s nama ne mož mirit, a uglavnom su te titule stigle ko poslidica učešća u ratovima. I Milašinova plemićka titula je „armalna”, al on nije ratovo ko vojnik. Bio je vojni svećenik, a pokazo je izuzetnu hrabrost. Prosto je nevirovatno kako mnogi o njemu nisu čuli ništa, drugi tek štogod malo, a Milašin je bio lični ispovidnik cara Franje Josipa i Leopolda II. Taj status se nije dobio priko veze, već je to valjalo i zaslužit, i to na bojnom polju. Istako se pomažuć vojnicima koji su bili zaraženi kugom, potom pri izvlačenju ranjeni prilikom velike ekspolozije u barutani... Još jedared je pokazo veliku hrabrost. Jednom prilikom u austrijsko-turskom ratu car Josip II je iznenađen od strane Turaka. Zaključivamo da se to desilo oko Baje, u istorijskim izvorima stoje samo da je to bilo na prostoru oko Dunava. Svojim lukavstvom i poznavanjom terena izvuko je čitav komandujuć štab na čelu sa carom iz turskog obruča.

Kako navodi Stantić, Milašin je za taj podvig prvo dobio na ponudu da vodi župu, međutim, kako je on već imo visok status, zafalio se učtivo na toj ponudi, pa je stigla i druga, da vodi biskupiju. Car Josip je dono odluku da postavi Milašina za biskupa u Sekešfehervaru, odnosno Stonom Biogradu. Vrlo brzo car je umro, pa ga nije on proizvo u biskupa, al jeste Leopolod II koji ga je naslidio 1791. godine.

Prisutne je pozdravio i **Ivan Sedlak**, pridsidnik Bunjevačke matice, koji je istako da je ovom tribinom otvorena sezona dešavanja u Matici, kroz tradicionalni program „Večeri utorkom”, a potom je divanio o značaju Nikole Milašina.

– Obilužavanje ovog datuma ima višestruko značenje. On je, naime, rođen u Čavolju, u Ugarskoj, na prostoru današnje Mađarske, što je dokaz da je na tim prostorima još onda bilo Bunjevaca. U poslidnje vrime, pa i dandanas Bunjevci se bore da dobiju status nacionalne manjine u Mađarskoj, osporava se njevo prisustvo na tim prostorima, uprkos velikanima bunjevačke kulture i sveštenstva poput biskupa Nikole Milašina i Ivana Antunovića, našeg učitelja i prosvititelja Mije Mandića koji su svi tamo rođeni – ističe Sedlak.

U programu su učestvovali i učenici Muzičke škule u Subotici, **Geza Babijanović** i **Tamara Babić** nuz pratnju klavijatura, a po okončanju tribine, u Bunjevačkoj matici su obilužili „Dan žena – 8. mart”.

N. S.

U Bunjevačkoj matici divanili o životu Nikole Milašina

SLABIJI ODZIV

Kako je to već i običaj, istorijske tribine su značajno slabije posićene od kaki drugi događaja, a to je prokomentariso i autor pridavanja o Nikoli Milašinu.

– Žao mi je što na ovakim tribinama nema više svita, što nema oni koji pridaju bunjevački u škulama. Zaista se trudimo da pridstavimo nove stvari, ono što dosad nije nigdi napisano o našoj istoriji, a u publiki je najviše penzionera.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA MART

Ulaganje u Bolnicu u Subotici

Pridsidnik Pokrajinske vlade, **Bojan Pajtić** i direktor Uprave za kapitalna ulaganja, **Nebojša Malenković** obašli su radove na rekonstrukciji operacionog bloka Opšte bolnice, u koju je Pokrajina priko konkursa u prithodnom periodu uložila oko 87 miliona dinara. Osim za rekonstrukciju operacionog bloka, dio opridiljeni sridstava naminjen je i za nabavku opreme za operacioni blok u vidu sterilizatora, kreveta i lampi.

– Biće obezbeđeno sve što je neophodno da se uslovi lečenja upodobe sa najvišim evropskim standardima. Investiranje u zdravlje jeste najvažnije i zbog toga smo na 87 miliona obezbedili dodatnih 7 miliona za laparaskopski stub, koji će omogućiti mnogo bezbolnije i efikasnije lečenje. Kad ulažete toliko sredstava u opremu, u bolnicu, to znači više spašenih života, bolji standard življenja i kvalitetnije lečenje – naglasio je Bojan Pajtić.

Direktor Opšte bolnice, **dr Goran Bićanin** je istako da je u poslidnji devet godina od kada je on na čelu ove zdravstvene ustanove, saradnja sa Pokrajinskom vladom odlična, te da je jedan od rezulatata te saradnje otvaranje najsavrimenije jedinice za intezivno ličenje juna 2012. godine.

– Sa sredstvima od Uprave za kapitalna ulaganja, koja smo dobili u prethodnom periodu mi ćemo ući u adaptaciju operacionih sala i indukcije i buđenja, pa ćemo zaokružiti tu priču sa još boljim uslovima za pacijente – rekao je Goran Bićanin i istako:

– Opšta bolnica je prošle godine imala protokol od 12.902 operacije, i to je jedan od najozbiljnijih protokola u našoj državi tako da ovo poboljšanje uslova i opreme značajno podiže nivo naše usluge.

Oni su podsitili da je dio opridiljeni sridstava u iznosu od 10 miliona dinara naminjen za opremanje Centra za vantelesnu oplodnju, čime će Opšta bolnica Subotica postat, posli Opšte bolnice Valjevo, druga ustanova na sekundarnom nivou za VTO. Takođe, sridstvima Uprave za kapitalna ulaganja biće podržan proces unapređenja Odiljenja radiologije i stvoreni uslovi za projekat tele-medicine.

Sporazum Socijaldemokrata i Gradskog udruženja penzionera

U prostorijama Gradskog udruženja penzionera u Subotici potpisan je Sporazum o saradnji izmed ove orgnizacije i Socijaldemokratske partije Srbije. Sporazum su potpisale **Dragica Lučev**, pridsidnica Gradskog udruženja penzionera Subotica, i **Nataša Aleksić**, pridsidnica Gradskog odbora SDP Srbije.

Sporazum o saradnji ove dvi organizacije podrazumiva da one razviju širi oblik saradnje u cilju poboljšanja položaja penzionera koje zastupa Gradsko udruženje radi unapređenja odnosa organa i institucija lokalne samouprave i penzionera.

– Znamo koliko je bitno za svakodnevni život penzionera imati iskrenu podršku. Mi smo je prepoznali u programu Socijaldemokratske partije Srbije, i iz toga je ponikla ideja o međusobnoj saradnji. Smatram da ćemo sa gradskim odborom SDPS-a moći aktivno učestvovati u kreiranju i sprovođenju politike koja će poboljšati naš status u zajednici – istakla je Dragica Lučev, pridsidnica Gradskog udruženja penzionera Subotice nakon potpisivanja sporazuma.

U Subotici otvoren Šopi ritejl park

Prisicanjom vrpce, gradonačelnik **Jene Maglai** i direktor MPC Properties-a, **Tomas Viladsen** svečano su otvorili prvi u nizu Šopi ritejl park . Ukupna vridnost investicije je oko 10 miliona evra.

– Pre manje od devet meseci kada smo bili na ovom mestu radi postavljanja kamena temeljca, mnogi su bili skeptici da će u martu biti otvoren prvi moderan tržni centar u Subotici, ali vidite da je taj projekat u potpunosti realizovan. Ja bih se zahvalio firmi MPC što je prepoznala Suboticu i investirala. Zahvljujući ovoj investiciji otvoreno je preko 200 radnih mesta, a posebno mi je drago da su predstavnici investitora iskazali volju i spremnost da u budućem periodu proširuju kompleks i otvaraju nova radna mesta – kazo je gradonačelnik, Jene Maglai.

Novi maloprodajni lanac na tržištu, Šopi ritejl park pridstavlja još jednu investiciju u portfoliju kompanije MPC Properties, pored Ušće šoping centra, Immo centra i brojni drugi poslovni objkekata.

– Šopi ritejl park je izgrađen u rekordnom roku. Posebno se možemo pohvaliti informacijom da je Šopi ritejl park 100 odsto izdat, da ga karakteriše odlična ponuda internacionalnih i domaćih brendova, što samo potvrđuje njegov značaj i poslovni potencijal – istako je direktor MPC-a Tomas Viladsen.

Likovi na recept

Građani Malog Bajmoka mogu podizat likove na recept u apoteki u okviru ove mesne zajednice. Posli šestomisečni napora, rukovodstvo MZ je rišilo dugogodišnji problem nuz podršku člana Gradskog veća za oblast socijalne zaštite, **Milimira Vujadinovića**, vlasnika privatne apoteke „Venus", ko i Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje.

Problem je, prema ričima Vujadinovića, nasto u septembru 2012. godine kada je tadašnje rukovodstvo MZ Mali Bajmok sklopilo ugovor sa vlasnikom apoteke u kome nije definisana obaveza izdavanja likova na recept. Imajuć u vidu da na teritoriji ove mesne zajednice živi uglavnom starija populacija, odlazak do varoši zbog likova, za većinu je pridstavljao velik napor.

– Imali smo predloge od nekih pojedinaca da zatvorimo apoteku i raskinemo ugovor. To je valjda najlakše uraditi, ali mi smo vodili računa i o potrebama građana i o onima koji rade u ovoj apoteci, jer bi zatvaranje dovelo i do ukidanja radnih mesta. Mi smo sačuvali radna mesta, sačuvali one koji plaćaju porez i došli do toga da građani mogu da kupuju lekove na recept – kaže Vujadinović.

Izdavanje likova na recept građani su prijavili kao gorući problem, kad je prošlog septembra konstituisana Skupština MZ Mali Bajmok. Prema ričima pridsidnika Skupštine MZ, **Saše Gravorca**, od tad do danas, rišeno je skoro 60 odsto definisani problema.

Sporazum o saradnji studenata Subotice i Kiškunhalaša

U Medija centru Gradske kuće potpisan je Sporazum o međusobnoj saradnji učenički i studentski organizacija Subotice i Kiškunhalaša. Cilj Sporazuma je stvaranje partnerskog odnosa izmed Saveza mađarski učenika Vojvodine i Đačkog parlamenta Kiškunhalaša u projektima iz razni oblasti omladinskog aktivizma.

– Osnovni cilj ove saradnje je da se đaci i studenti iz ova dva grada upoznaju, međusobno sarađuju i učestvuju na konkursima za projekte, koje finansira Evropska unija. Uslov ovakvih konkursa je da organizacije iz Srbije imaju partnera na teritoriji Evropske unje. Ovo je odlična prilika za Savez mađarskih učenika iz Subotice i Voj-

vodine uzme učešće u projektima EU. Želja nam je da saradnju proširimo i na druge omladinske organizacije sa teritorije Vojvodine – kaže pridsidnik Saveza mađarski učenika Vojvodine, **Atila Šoti**.

Sporazum je u ime Đačkog parlamenta Kiškunhalaša, potpisala pridsidnica **Doroća Sabo Kočiš**, koja je prisutnima pridstavila rad ovog tila i izrazila uvirenje da će saradnja biti uspešna.

Planirano je uspostavljanje saradnje u različitim oblastima omladinskog sektora poput obrazovanja, društvenog aktivizma, sporta i kulture. Sa kancelarijama u dva grada, Subotici i Novom Sadu, Savez mađarski učenika Vojvodine okuplja oko 600 sridnjoškulaca i studenata.

– Kako Savez mađarskih učenika Vojvodine i u Novom Sadu ima članicu organizaciju, može se reći da Sporazum o saradnji obuhvata učenike i studente iz tri grada. Nadamo se da će to voditi unapređenju rada sa obe strane granice – istakla je šefica novosadske kancelarije Saveza mađarskih učenika Vojvodine **Hermina Šomorai**.

Takmičenje penzionera u izradi uskršnjeg aranžmana

U prostorijama Gerontološkog kluba „Centar 1", održano je takmičenje pod nazivom „Najlipši uskršnji aranžman", a radove su izlagale članice iz deset gerontološki klubova i tri domska objekta. Pobednički aranžman **Slavice Prćić** iz Gerontološkog kluba „Đurđin", pridstavljaće subotički Gerontološki centar, na ovogodišnjem tradicionalnom takmičenju, ustanova socijalne zaštite u Molu.

– Kroz ovu izložbu naši korisnici i članovi Gerontoloških klubova pokazuju svoju kreativnost, rada, strpljenje i privrženost ustanovi u kojoj borave. Mi ove godine slavimo 45 godina postojanja. Otvorene zaštite u Subotici, a nadam se da će ta tradicija biti nastavljena. Želim da apelujem na sve društvene činioce, da nam pomognu da opstanemo u ovim teškim vremenima i da svakako ne dođe do gašenja Otvorene zaštite kako je više puta najavljeno u proteklom periodu – izjavio je **Petar Balažević**, direktor Gerontološkog centra u Subotici.

Obilužen Svitski dan osoba sa Daunovim sindromom

Kako bi se široj društvenoj zajednici skrenila pažnja na sposobnosti i značaj radnog angažovanja osoba sa Daunovim sindromom, učenici Školskog centra „Dositej Obradović" i korisnici Doma za dicu sa smetnjama „Kolevka" pomagali su u ponediljak zaposlenima u McDonaldsu i prodavnici igračaka „Simba".

– Mi smo želeli društvenoj zajednici da skrenemo pažnju na ove osobe, na njihove potrebe, mogućnosti i probleme sa kojima se susreću i da pokažemo da oni mogu da budu radno angažovani. McDonalds smo izabrali zato što ove osobe zahvaljujući svojoj istrajnosti i preciznosti rade u objektima ove kompanije širom Amerike. Nadam se da neće ostati samo na ovome i da će u dogovoru sa nadležnima radno angažovanje osoba sa Daunovim sindromom i uopšte osoba sa smetnjama u razvoju preći u dobru praksu i u našem gradu – kaže **Danijela Andrašić** iz Kolevke.

Svitski dan osoba sa Daunovim sindromom je ove godine širom svita obilužen 10. put, nošenjom šareni čorapa u cilju podrške osobama koje žive sa ovim sindromom. Šarene čorape su uzete kao simbol, jer ove osobe imaju problem sa uparivanjem čarapa u boji. Daunov sindrom je najčešća hromozomopatija, a zastupljen je u oba pola. Dok zdrave osobe imaju 46 hromozoma, odnosno 23 para, osobe sa Daunovim sindromom imaju jedan hromozom više na 21. paru, te je 21. mart njev dan.

Obilužen Nacionalni dan borbe protiv raka dojke

Povodom Nacionalnog dana borbe protiv raka dojke, u organizaciji Zavoda za javno zdravlje, Doma zdravlja i Apoteke Subotica, u prostorijama Crvenog krsta održana je akcija pod sloganom „Šta ćete danas učiniti za zdravlje vaših grudi?". Akcija je imala za cilj da ukaže na značaj kontrole faktora rizika u prevenciji raka dojke, najčešćeg malignog tumora u ženskoj populaciji. Građani su imali mogućnost da provire kompoziciju mišićne mase i masnog tkiva, kao i indeks tilesne mase.

Pušačima je mirena vridnost ugljen-monoksida u izdahnutom vazduhu, dok je načelnica Preventivnog centra Doma zdravlja, **dr Radmila Pavić** ženama prigledala dojke. Građani su imali priliku i da dobiju savite o principima pravilne izrane, koja je značajna u prevenciji bolesti.

– Ukazali smo ženama na ovoj akciji koliko je važan pregled dojke, koliko je važno u svesti svake žene razviti ideju da sama svakog meseca pregleda svoje dojke. Takođe, ukazujemo na pravilnu ishranu i normalnu telesnu uhranjenost kao važne faktore rizika, zato što održavanje normalne telesne mase i pravilna ishrana predstavljaju značajan faktor koji unapređuje zdravlje i štiti od raka dojke. Građanima smo ukazali i na štetnost izloženosti duvanskom dimu, koji takođe predstavlja faktor rizika za nastanak malignih bolesti – kaže **dr Nada Kosić Bibić**, načelnica Centra za promociju zdravlja Subotica.

Žića Maradona pomaže dici

U okviru humanitarne akcije pod nazivom „Budi human – ja sam human" pod pokroviteljstvom **Živorada Đurića**, poznatijeg ko **Žića Maradona**, 24 mališana sa smetnjama iz naše varoši dobilo je medicinska pomagala. Invalidska kolica, ortopedske cipele, štake, štapovi za slipe osobe i naočare dodeljeni su đacima iz 6 osnovni škula, dici Doma za decu sa smetnjama „Kolevka" i OSŠ „Žarko Zrenjanin", koja je učestvovala u organizaciji humanitarne akcije. Pomoćnica direktora OSŠ „Žarko Zrenjanin" **Danka Milošević** se u ime dice i roditelja zafalila donatoru i istakla da će ova vrsta pomoći, bit korisna mnogim porodicama.

Živorad Đurić je dugogodišnji pokrovitelj niza humanitarnih aktivnosti za dicu sa smetnjama. Njegova najveća želja je da sva dica budu ravnopravna, al to se može postić, kako je kazo, jedino ukoliko svi pokažu humanost.

– Humanost je jedan virus koji se širi ovakvim manifestacijama. Ova manifestacija danas bi trebalo da probudi emociju kod mnogih. Želeo bi da roditelji dece koja imaju sredstava da odu na ekskurziju pomognu i njihovim drugarima iz razreda koji to ne mogu. Probudite emociju i budimo ravnopravni da sva naša deca vide Beograd, Niš, Kragujevac, da zajedno putuju jer tad će se više i voleti. To je i cilj moje akcije – kaže Živorad Đurić.

Posita subotičkom „Vodovodu" povodom Svitskog dana voda

Javno komunalno preduzeće „Vodovod i kanalizacija" je povodom Svitskog dana voda, otvorila svoja vrata za osnovce i zainteresovane građane, koji su želili da se upoznaju sa načinom rada u ovom preduzeću. Slogan Svitskog dana voda, koji se obilužava od 1993. godine, ove godine glasi „Voda je ozbiljan poso".

– Mi znamo da smo deo jedne velike ekipe na svetu sa oko milijardu i po članova koji se bave vodom. Znamo da moramo da proizvodimo zdravu pijaću vodu i da brinemo o zaštiti životne sredine – ovim ričima se direktorka JKP „Vodovod i kanalizacija" Valerija Tot Godo obratila subotičkim osnovcima.

Dica Osnovne škule „Đuro Salaj" su u utorak obašla potrošački centar, kontrolno tilo, laboratoriju pitke vode, laboratoriju otpadni voda, službu odvođenja otpadni voda i službu investicija. Upravo oni su protekli miseci svakodnevno u ulici škule pratili radove na izgradnji jednog od najveći građevinski projekata u varoši, na Kolektoru II.

K. S.

ODRŽANA III LEMEŠKA USKRŠNJA IZLOŽBA

Umitnost na lupinji jajeta

Već tradicionalna, treća po redu Uskršnja izložba u organizaciji Bunjevačkog kulturnog centra „Lemeški Bunjevci", iz Svetozara Miletića, održana je 12. marta u prostorijama Mesne zajednice.

Domaćini su ovog puta za svoje izlagače pozvali sam vr umitnički stvaralaca koji su akcenat svojeg umitničkog izraza priminili na ljupinji jajeta. Tako se sa svojevrsnom kolekcijom radova pridstavio bračni par **Mirjana** i **Eduard Kirbus**, **Stipan Raletić** sa svojom suprugom, **Vera Bašić Palković, Ivana Dulić**, ko i domaćini, umitnici iz Lemeša.

Uskršnje jaje ko simbol životne snage i klice života s jedne strane i ko svidočanstva veštine, preciznosti, estetskog oblikovanja, s druge strane, dio tradicije i nigovanja uskršnji običaja kod kršćanski naroda, a naročito kod bunjevačke čeljadi.

Iako je stara umitnost ukrašavanja uskršnji jaja ostala zapisana u sićanjima starije čeljadi, al i u muzejskim zbirkama, nove tehnike s kojima su se izlagači pridstavili, svojom lipotom i maštovitošću zauzimaje posebno misto u tehnikama pripravljanja uskršnji dekora.

Zafaljujuć se svojim gostima i izlagačima, pridsidnik BKC „Lemeški Bunjevci", **Stipan Budimčević**, pozdravio je positioce i pozvo zaminika pridsidnika Izvršnog odbora BNS, **Branka Pokornića**, koji je svečano, nuz prigodne riči otvorio III Lemešku uskršnju iz-ložbu.

Za kulturno-umitnički dio programa pobrinila se **Ružica Parčetić**, sekretar Regionalne kancelarije NSBNM u Somboru, koja je prigodnim uskršnjim tekstovima podsitila na tradiciju i raznolikost ukrašavanja uskršnji jaja, dok su lipe pismice na temu Uskrsa i radosti koju uskršnji praznici donose deklamovale **Nikoleta** i **Renata Feher** iz Čonoplje i **Lorna Božić** iz Sombora.

Na kraju svečanosti otvaranja izložbe, već po tradiciji, positocima i gostima podiljena je cica-maca, a nuz skromni koktel positioci i gosti ove izložbe uživali su i divili se nesvakidašnjoj lipoti umitnosti koja je mamila svojom lipotom s lupinje jajeta kojoj su umitnici udahnili novi život.

R. P.

ODRŽANA JEDANAJSTA „USKRŠNJA IZLOŽBA" U MALOJ BOSNI

Talenat na radost svima

U organizaciji Udruženja građana „Bunjevačka vila" u Maloj Bosni je u nedilju, 13. marta, po jedanajsti put održana tradicionalna „Uskršnja izložba".

Ko i prijašnji godina, prisutni su mogli uživat u lipoti radova na jajima, a vridne ruke autora su ji ukrašavale farbanjom, slamom, heklanjom, dekupažom... Kako je to istakla **Nela Ivić**, pridsidnica UG „Bunjevačka vila", na izložbi su se mogli vidit radovi 25 izlagača u nabrojanim tehnikama, a nije izosto ni tradicionalni prikaz uskršnjeg ručka sa šunkom, divenicom, kuvanim jajima i renom.

– Ko i prve godine cilj ovaki okupljanja je da nigujemo stare običaje, al i da ji približimo i promovišemo nov način šaranja jaja. Iako izgleda da je ovo lako uradit, virujte, ovaki radovi su prava umitnost – kazala je ona.

Kako je Uskrs najveći kršćanski praznik, velečasni **Dragan Muharem** iz crkve Prisvetog Trojstva u Maloj Bosni, divanio je o značaju i simbolima Uskrsa. Tom prilikom se osvrnio i na izložbu, te je istako da je to bila prilika da se vidi kako srce i ruke, zafaljujuć talentu datom od Boga, mogu bit iskorišćeni na radost svima.

Učesnici izložbe u Maloj Bosni

Jedanajstu izložbu u Maloj Bosni svečano je otvorila **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, koja je tom prilikom, izmed ostalog, kazala:

– Velika mi je čast što sam danas u društvu vridne čeljadi iz Male Bosne. Naši uskršnji običaji su zdravo bogati, a svako ko je bar malo osto dite u duši, mož iskreno uživat u radovima koje smo imali priliku vidit. Svaki običaj je prazan i ladan ako nema okupljanja i ljudi. Kroz to se čuva bunjevačka tradicija, čuje se i naš bunjevački jezik, a sve su to segmenti koje ne smimo zaboravit.

Dragan Muharem, Nela Ivić i Suzana Kujundžić Ostojić

Bila je to prilika da se positiocima izložbe pridstave već dobro poznati autori pravi mali umitnički dila, al je bilo i oni koji su po prvi put izlagali u Maloj Bosni. Med njima je i **Jasmina Babičković**.

– Prvi put sam na izložbi u Maloj Bosni, a prija ovog sam jedared radove izložila u Gradskoj kući, a dvared sam učestvovala na izložbama koje je organizovalo KUD „Bunjevka". Bavim se ovim u slobodni vrime, svudak oko mene nalazim inspiraciju, a trudim se da na lipim šarenim jajima ostavim svoj lični pečat. Radim dekupaž tehniku, mada ima tu još kojičega, crtanja, senčenja, lipljenja kojekaki dekoracija... Malo sam modifikovala tehniku dekupaža – divani Jasmina Babičković za „Bunjevačke novine".

N. S.

SIMBOL JAJETA

O simbolima Uskrsa divanila je Marija Bošnjak, članica UG „Bunjevačka vila", a posebno se osvrnila na jaja koja su najčešća na sličnim izložbama.

– Jedan od simbola Uskrsa jeste jaje, koje simboliše i nov život, al i kamen koji je stojo na Isusovom grobu iz kojeg je uskrsnio. Crveno jaje simboliše i prolivenu Isusovu krv – divani Marija Bošnjak.

XIV „USKRŠNJA IZLOŽBA” U BAJMOKU

Maštovitost brez granica

Oko 50 izlagača iz Bajmoka, Subotice, Male Bosne, Palića, Tavankuta, Stare Moravice, Pačira i Lemeša sa priko dvi iljade eksponata se potrudilo da pridstave spoj obilužavanja Uskrsa od prošlosti do danas

Jedinstvene tehnike oslikavanja uskršnji jaja, al i drugi motiva prikazane su na Uskršnjoj izložbi koja je upriličena u Bajmoku po 14. put. Naime, Bunjevački kulturni centar „Bajmok” je u susrit uskršnjim praznicima, u sridu, 16. marta, u svečanim prostorijama Mesne zajednice u Bajmoku, otvorio tradicionalnu izložbu posvećenu ovom značajnom kršćanskom svecu.

Izložba je okupila velik broj izlagača iz Bajmoka i okoline koji su pridstavili svoja remek-dila u vidu šareni jaja, ko najvažnijeg simbola Uskrsa, al i brojne druge uskršnje dekoracije.

Dica iz OŠ „Vuk Karadžić” pripravila prigodan program

Kata Kuntić

– Ova manifestacija je postala tradicionalna, pripoznata je u narodu i iz godine u godinu okuplja sve veći broj ljudi – počev od dice, pa priko izlagača i positilaca. Znamo da je simbol Uskrsa jaje, što znači novo rađanje, štogod što je lipo, veselo i radosno, a upravo nas ode izloženi eksponati upućivaje ka tom, budući da najviše ima šareni jaja – kazala je **Marija Cvetković,** sekretar Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmok”, te je dodala da su se prija najvećma šarala jaja u lukovini, upotribom razni simenja i trava, dok je danas to priraslo u prava umitnička dila.

Da je to zaista tako, dokazala su izložena jaja na ovogodišnjoj izložbi – šlingovana, crtana, farbana, bušena, brušena, sa slamom, u kuruznoj ljuskuri, u dekupaž tehniki, sva ova jaja su privlačila veliku pažnju, a većina nji je i očla u ruke zadovoljni positilaca di za uskršnje praznike ukrašavaje njev dom.

Otvaranju izložbe je prisustvovo velečasni **Žolt Bende**, iz bajmočke župe „Sveti Petar i Pavle”, koji je odabranim ričima sve prisutne uvo u dane proslave Uskrsa.

– Mi kad radimo, kad stvaramo štogod novo, tad imitiramo Boga. Ovo je jedna predivna prilika kad možemo svojim radom, svojim umitničkim dilima pokazat da i mi stvaramo i činimo štogod. Vridi bit dobar čovik, vridi bit kršćanin i vridi stvarat, jel ovim činimo dobra dila, time postajemo bolji ljudi i usrićavamo druge.

Izložbu je otvorila pridsidnica Odbora za kulturu u Bunjevačkom nacionalnom savitu **Kata Kuntić**, koja je prisutnima poželila srićan Uskrs. Ona se osvrnila na značaj čuvanja uskršnji običaja za bunjevačku zajednicu.

– Ode smo po četrnajsti put i onaj ko je sve ovo vrime pratio uskršnju izložbu u Bajmoku mož zaključit da je izložba sve kvalitetnija i lipša. To posebno podstiču izlagači koji već godinama učestvuju na izložbi i kod nji se tokom godina rada stvara određeni kvalitet. Prija četrnajst godina u Subotici i okolini nije bilo ovako štogod, a evo sad se već tradicionalno to organizuje u Bajmoku, Subotici i Maloj Bosni, pa kako je to za nas Bunjevce važno, tako je i za sve meštane koji slave katolički Uskrs – kazala je Kata Kuntić, te je objasnila značaj uskršnjeg jajeta:

– Kroz ove izložbe imamo di **prikazat tu tradiciju našeg uskršnjeg jajeta. Mi, Bunjevci, imamo jednu posebno važnu ulogu uskršnjeg šarenog jajeta jel mi naše jaje poklanjamo najdražoj osobi – dal je to majka unuki, mama sinu, il divojka momku – bitno je da ga poklonimo onom koga volimo –** istakla je pridsidnica Odbora za kulturu.

Med dvi iljade eksponata, na izložbi su se posebno istakli maštoviti radovi bajmočki mališana iz pridškulske ustanove „Naša radost”, ko i dice koja u Bajmoku pohađaje bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture. Ona su svoj doprinos izložbi dala i recitovanjom uskršnji pisama, za šta su nagrađena slatkim uskršnjim paketićima koje je za nji pripravio BKC „Bajmok” u saradnji s Bu-njevačkim nacionalnim savitom.

Izložbu je, nuz pomoć članova Upravnog odbora BKC „Bajmok”, uredila i postavila **Magda Benčik Badić**.

V. K.

USKRŠNJA TRIBINA U UG „BUNJEVAČKO KOLO" U SOMBORU

Velika nedilja u susrit Uskrsu

Ma koliko na bunjevački narod uticale promine ko što su priseljavanja, asimilacije pa i uticaji razni politički ideologija, Bunjevci nisu dali da njim se iz duše otme ono najvažnije – njeva kršćanska katolička vira, običaji, jezik, ime i kultura – riči su profesorice **Marije Bojanin** s kojima je započeta tradicionalna Uskršnja tribina u organizaciji UG „Bunjevačko kolo" u Somboru.

Jaka volja i duhovna snaga, odricanje, molitva, ispovid, meditacija – sve je ovo dio korizmene duhovnosti i obaveze kršćanina i Bunjevca.

„Tribamo obrnit porok u vrlinu, klevetu u istinu, netoleranciju u toleranciju, aroganciju u ponizost, sadizam u milost, bogohuljenje u mudrost i pokoru, oholost u skromnost, laž u istinu, mržnju u ljubav – pa mi smo u svojoj viri dica Isusova čiju ćemo muku i uskrsnuće tokom velike nedilje veličat u najvećoj pobožnosti, a u nedilju, na dan Uskrsa – u velikoj radosti slavit!" – istakla je u svojem tekstu profesorica istorije Marija Bojanin.

Nevena Brdarić divanila na tribini u UG „Bunjevačko kolo"

Gosti na Uskršnjoj tribini u Somboru

Iako zbog svojeg zdravstvenog stanja, profesorica Bojanin nije prisustvovala tradicionalnoj Uskršnjoj tribini, čiji je već godinama autor, njezine lipe tekstove na temu Korizme s posebnim osvrtom na veliku nedilju i Uskrs, divanili su **Nevena Brdarić**, voditeljka programa, **Cecilija Tomić, Antun Petrović** i **Marija Brdarić**. Program je uredio **Dragan Kubatov**.

Pod rukovodstvom pridsidnice slamarske sekcije **Ksenije Vuković**, u galerijskom dilu je pripravljena izložba uskršnji jaja s prilipim motivima od slame, boja i brojni maštoviti tehnika kojima se ulipšavaju uskršnja jaja, uskršnje čestitke i divni aranžmani. Prostor „Kola" ulipšali su i mališani iz Umitničkog studija koji su pripravili pano na kojem su prikazali svoje maštovite crteže uskršnjeg zeca.

Još uvik u korizmenom duhu, čeljad se na kraju svečane tribine družila nuz zdile pune kokica i čašicu divana.

R. P.

U KRŠĆANSKOM DUHU - HUMANITARNA AKCIJA KOLA SRPSKI SESTARA U SOMBORU

Podilit ljubav i pažnju sirotima

Jelena Sekulić i Antun Petrović

Bunjevci, ko i većina kršćanskog svita, u priduskršnje vrime, kad zastanu i utihnu zabave i veselja, okrenuti su postu, molitvi i odricanju. To je dio duhovne priprave za najveći svetac – Uskrs.

Med čeljadima u ovo vrime, sem naročite pobožnosti, skreće se pažnja na familije koje su u potribi za kakom pomoći i da ji se kogod siti u ljubavi i milosrđu. S ovom idejom vodiljom i članovi Udru-ženja građana „Bunjevačko kolo" iz Sombora, svake godine učestvuju u tradicionalnoj humanitarnoj akciji Kola srpski sestara iz Som-bora – „Jedan artikal – jedno do-maćinstvo".

Povedeni najtoplijom ljudskom željom da se pomogne familijama kojima je to najveća potriba, akcija se sprovodi u ciloj somborskoj opštini. Ko što se i kaže u narodu, sve ono što se našporuje triba podilit sirotima, a prija svega familijama s tušta dice, jel staroj i bolesnoj čeljadi, tako se i ova akcija oslanja na ovo kršćansko osićanje i virovanje.

Cilj ove akcije jeste da se što više čeljadi uključi u skupljanje pomoći za socijalno ugrožene familije, pa se tako, već tradicionalno u ovu akciju uključuju udruženja, osnovne škule i pojedinci. Pomoć se sastoji od namirnica koje mogu duže stat i nisu kvarljive, ko što su: brašno, šećer, so, pirinč, tisto, boce dunca, pekmeza, paradičke, el kakog kiseliša iz špajca, ko i sridstva za održavanje čistoće.

Ko pridstavnici UG „Bunjevačko kolo", paket pomoći pridali su **Dragan Kubatov** i **Antun Petrović**, a primile su, s velikom zafalnošću, članice Kola srpski sestara, na čelu s pridsidnicom **Jelenom Sekulić**.

– Ovake akcije naročito su značajne jel se pomoć upućiva familijama kojima je najpotribnija, a prema spisku Centra za socijalni rad. Tako će radost Uskrsa mnogim familijama biti još i veća – istakla je pridsidnica Kola srpski sestara i dodala da je tokom raniji godina ovom akcijom priko 60 socijalno ugroženi familija, na ovaj način, primilo pakete pomoći koji su podmirivali potribe jedne familije na misečnom nivou.

Radost je u davanju, i kako se u narodu kaže „Pomozite i vama će Bog pomoći", s vakom idejom, i ove godine Kolo srpski sestara se nada da će prikupljena pomoć od građana i somborski udruženja, donet sriću i radost u još veći broj familija.

R. P.

NA SELIMA OKO SUBOTICE ČUVAJU SE STARI OBIČAJI

Dok su momci tražili put kroz maglu...

Polivači prošli kroz Ljutovo

... cure su čekale spremne sa darovima

Prvo se traži potvrda domaćina da u kući ima cura za polivanje...

... potom sledi i sam čin polivanja cura na Vodeni ponediljak...

... momci se za trud nagrade pomorandžama i šarenim jajima...

... pa svi zajedno zaigraje

Drugi put u organizaciji Udruženja građana „Bunjevci Ljutovo" prikazan je običaj polivanja divojaka na Vodeni ponediljak. Ovo mlado udruženje se trudi da sačuva tradiciju, i da prikaže kako se to kadgod išlo u polivanje.

Iako je magla pritila da sve pokvari, momci su pokazali da dobro poznaju sokake, ko i di ima divojaka, a ni gusta magla nije mogla sakrit otvorena vrata kuća di ima cura koje čekaje polivače.

Kako je to kazo **Pere Ivković – Corda**, iz UG „Bunjevci Ljutovo", u ovom udruženju se trude da se stari običaji ne zaborave, a u tom njim pomažu mlađi članovi koji su se i privatili uloge prikaza običaja polivanja za Vodeni ponediljak.

– Ovaj običaj vuče korene još od prija 2.000 godina. Prema priči, rimski vojnici su polivali vodom žene koje su prinosile vist da je Isus uskrsnio, dok su dici davali šarene sigračke, da se sa time zainteresuju, a ne divanom oko Isusovog uskrsnuća – dodo je Ivković.

Ivković je napomenio da triba čuvat stare običaje da ji mladi ne bi zaboravili, al i da su dobri za druženje čedalji.

– Pristali smo da divanimo jedni s drugima, samo se gleda u televizor el tako štogod. Ovi naši lipi običaji su prilika da se čeljad okupi, prodivani, proveseli...

Cure su sa nestrpljenjom čekale da dođu momci, a kad su stigli, počelo je bižanje, vaćanje, polivanje, darivanje šarenim jajima, cvićom...

– Ustali smo rano ujtru, obukle narodne nošnje i čekale momke. Ovo nam je omiljeni dio uskršnji praznika. Jeste da je ovog jutra bilo malo ladno, al su i momci bili dobri, pa su nas, umisto bunarskom, polili mlakom vodom – istakla je **Jelena Bugarski**, jedna od cura koja je čekala polivače.

Dok su se cure dogovarale kako će i na koju stranu bižat i otežat momcima posо, polivači su opet bili veseli, nuz muziku, al i oprezni da njim koja cure ne pobigne. Kako je kazo **Nemanja Grabovac**, jedan od polivača, ovo je stari običaj koji se i dalje praktikuje u Ljutovu.

– Momci su uvik išli na polivanje, pa tako i mi. Nije nam ovo, naravno, prvo polivanje, išli smo i ko mali, al je sad malo drugačije kad smo se potrudili da pokažemo kako je to kadgod bilo. Ovaj običaj se nije tušta prominio. Iđe se po kućama di ima cura za polivanje, mi ji polijemo, one nas okite, poklone nam šarena jaja, pomorandže, onda se malo proveselimo nuz muziku, počastimo i tiramo dalje – kazo je on.

I dok se magla lagano razilazila, polivači su išli dalje, tražeć di još ima otvoreni kapija... **N. S.**

BKC „BAJMOK" OBILUŽIO VODENI PONEDILJAK

Polivači uvik dragi gosti

Polivači stigli u kuću porodica Urban i Petrekanović

Ti ćeš opet ić' u kolo, dolazi će polivači, pivaćete pisme stare pratiće vas tamburaši... – kaže **Zvonko Bogdan** u jednoj staroj pismi. Upravo je tako i bilo drugog dana Uskrsa, na Vodeni ponediljak, kad su krenili momci kako bi polivali divojke u nikoliko familija u Bajmoku. Običaj „polivača" je po 14. put održan u organizaciji Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmok", s ciljom da se održi i još većma zaživi med omladinom.

U jutarnjim satima, 28. marta, veseli polivači su, obučeni u svečano bunjevačko ruvo, nuz pratnju tamburaša na karucama obašli familije **Urban** i **Petrekanović** di je bilo cura za polivanje.

Jedan od učesnika polivanja na Vodeni ponediljak **Tomislav Orčić** kazo je da je njegov zadatak bio da polije curu koja mu se najviše sviđa. Iako su cure bižale, on ističe da nije bilo teško trčat za njima.

– U mojoj generaciji, tu kod momaka od oko 25 godina, ovaj običaj se očuvo. Velik broj nas se okupi na Vodeni ponediljak pa iđemo kolima u polivače, a vodimo i muziku. Mlađe generacije momaka to slabije praktikuju, al upravo zato sad i radimo ovo, da bi običaj ponovo zaživio i da bismo održali ovu lipu tradiciju – divani Tomislav.

Cure su se sakrivale, di je koja stigla

Muzika koja je pratila polivače u njevom obalasku upozorila je divojke da se oni približavaje, pa su imale vrimena da pobignu i da se sakriju, iako su i same nestrpljivo dočekivale momke.

– Polivači su stari, al lip običaj i mi cure se jako radujemo njima i Vodenom ponediljku. Kad dođu polivači i uvate nas, mi ji okitimo cvićom i darivamo šarenim jajima. Naravno, najlipše jaje damo momku koji nam se sviđa. Zanimljivo je jel triba da se sakrijemo digod u kući, a ako imamo sriće uspijemo da pobignemo kroz pendžer il vrata, pa ji malo namučimo – objasnila je jedna od divojaka **Martina Stupar**.

S ričima „Faljen Isus domaćini, dal primate polivače" dolazili su momci koji su i u familiji Urban, a i u familiji Petrekanović lipo primljeni, kako i dolikuje na ovaj dan.

Da su polivači dragi gosti, potvrdila je i **Katica Petrekanović**, domaćica koja je dočekala momke.

– Zdravo smo srićni što smo imali priliku da dočekamo polivače. Svake godine se radujemo

Na kraju su momci uspili sve povaćat

ovom danu i zdravo nam znači očuvanje ovog običaja jel je moja familija odrasla u takoj sridini di su se poštivali stari običaji, pa tako i polivači. Želimo da očuvamo ovu tradiciju, da je prinesemo na našu dicu i unučad da znadu kako je bilo kadgod, iako je danas malo drugačije – kaže Katica.

Posli običaja polivanja, malo „ljute" rakije, slatki kolača i nikoliko odigrani kola, mlade Bunjevke su momke okitile prolićnim cvićom, darivale ji šarenim jajima i pomorandžama, a našla se i pokoja čokolada.

Polivači su na kraju obašli i najstarije Bajmočanke u Gerontološkom klubu di su njim čestitali Uskrs.

V. K.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Ako je april vlažan, onda je i valjan

U aprilu je bilo tušta posla, pa su sva čeljad rano ustajala da se sve na vrime poradi. Kočijaši su namirivali i timarili konje, pa su išli na oranje, jel su se kadgod sve njive s konjima i volovima poorale. Naši stari su znali kazat „Bolje je svoju zemlju orat, neg na tuđoj novce brojat". Radilo se i u vinogradima i voćnjacima, kresalo se i rizalo. Ako se noćom izvedri, znalo je bit i mraza, pa se kazalo „Ako se april vedri noću, naškodiće vinu i voću". Žene su radile u baščama, kopale, sadile, palantovale i plivile. Posla je bilo tušta, a tribalo ga je uradit na vrime, jel je tako i prinos bio bolji.

Poso je išo sporo, sve se kadgod ručno radilo. Kuruzi i suncokret su se sadili pod motiku, el za plugom, pod petu. Bilo je i drugi poslova, sijali su se pivski ječam, zob, muvarika, ditelna, bikelj, konoplja, sirak i blitva.

U to vrime sve je mrišilo. Trava i mlado žito su mrišili na zelen, a širio se miris cvata s voća na sve strane. Laste i druge tice su veselo pivale, pa je sve obuzimala nika milina. Gledalo se i kako se vraćaje rode. Ako bi došle zdravo lipog i čistog perja, virovalo se da su dobro živile, pa da će ode patit, jel će bit rđava godina.

Briga o piležu

Domaćice su nasađivale kvočke, guske, pućke, patke i morkače. Nasađivalo se rano ujtru, jel se pilež onda brže i bolje lego. Nasađivalo se u martu i aprilu, a u maju nije. Majski pilići su bili bengavi, slabo su napridovali, kunjali su i otpadali. Ako se nije dosta naleglo u martu i aprilu, onda se ponovo nasađivalo u junu i julu. Piliće i drugu sitnu živinu vodila je „mama" koja ji je i izlegla, a raniji su se samo s prikrupom, jel kadgod nije bilo koncentrata. Kad bi se naili prikrupe, razišli bi se po ledini, di su našli vitamina na zemlji i travi. Od takog je pileža bilo dobro meso, zdrava rana za svit.

Danas se pilići legu u inkubatorima, legu se hibridne fele, koje se rane koncentratom. Taki pilež brzo raste, al je mlitav, meso se osti na koncentrat, a ni čorba nije najbolja. Onom ko ne zna za bolje, dobro je i tako.

Poštivanje nedilje i zavita

Radilo se tušta šest dana, al nediljom kadgod niko nije ništa radio, jel je nedilja bila posvećena Bogu. Ako kaki poso nije bio završen u subotu, stariji nisu dali da se radi nediljom, pa su kazali: „Biće od nedilje opet šest radni dana". Kadgod su se nedilje i sveci slavili većma neg danas, a to je i treća Božja zapovid „Spomeni se da svetkuješ dan Gospodnji". Nediljom se prije podne išlo u crkvu, na svetu misu. Kuvala se i bolja užna, peklo se kolača, a posli podne se čeljad odmarala, a i išla jedna drugima u goste. Za mlade su se pravile igranke i kola.

Naši prici su kadgod uzeli zavit čerez zaštite od leda, da od Đurđeva do Miolja neće radit nikako poslove na njivi subotom posli podne, jel je led znao nanet velike štete usivima i žitu. Ako to kogod nije znao, el nije virovo u to, drugi su ga opominjali, tirali s njive, a ako je baš imo tušta posla, obećali su mu da će mu doć pomoć u ponediljak. Najviše je to bilo čerez žita, jel ako bi led potuko žito, nije bilo kruva za cilu godinu. Kad bi išli kaki velik oblak i ampa, naši stari su palili ilinske sviće koje su bile posvećene. Ako bi počo padat led, domaćica bi prid kuću mećala komad kruva, jel neće Bog dat da led tuče po gotovom, pečenom kruvu. Bila su posvećena i zvona, kojima se zvonilo da se rastira oluja. Nisu ta zvona bila asnirana samo za rastiravanje oblaka, neg su zvonila uveče za „Pozdravljenje Gospi". Čula su se daleko, pa je čeljad mogla stat, izmolit „Pozdravljenje Gospi". Jel, posli Pozdravljenja, nikad nije pado led. Danas se i to prominilo, pa se na oblake pucaje nike rakete, a led opet zna da naiđe, da sve potuče, pa čak i noćom. Sad moždar niko više ni ne moli „Pozdravljenje Gospi".

Kad prođe Đurđevdan, po crkvama se počmu pravit proštenja. Proštenja su se održavala kako je crkva kojem svecu posvećena, od prolića do jeseni. Rodbina je išla jedna kod drugi na proštenje u crkvu, a poslipodne su se za mlade pravile igranke i kola. Naši prici su kadgod držali tušta običaja, a danas je od tog zdravo malo sačuvano. Svi ti običaji su bili utkani i vezani za život Bunjevaca po salašima.

Kiša „zlata vridna"

Stariji su kazali da đurđevska, spasovska i dovska kiša „zlata vride". Sveti Marko evanđelista se slavi 25. aprila, a on je zaštitnik usiva i zemljoradnika. Na taj dan se po crkvama blagosivalo mlado zeleno žito iz kojeg se čeko nov kruv, pa je na te mise išlo tušta svita, pa i oni koji se ne bave zemljoradnjom, jel je kruv svima zajednički. Od posvećenog žita bi svako uzo koji struk, odno kući i metnio kod svetnjače, di stoji dok se na dužijancu ne donese vlat zrilog žita.

Bio je i jedan običaj kojeg se danas moždar više i niko ne sića. U proliće, ako je velika suša, išle su dodole po salašima di je kiša najvećma tribala. To je bila grupa od 5-6 cura, el mladi žena. One su se nakitile zelenim granama i rogozom da njim se ni ruvo skoro ne vidi, a oko glave su nosile zelene vinčiće. Kad bi došle prid salaš pivale su:

Molimo se višnjem bogu,
oj dodole – moj božole
Da udari rosna kiša,
oj dodole – moj božole
Da porosi naša polja,
oj dodole – moj božole
I dva pera kukuruza,
oj dodole – moj božole
I lanove za darove,
oj dodole – moj božole
Da pokisnu svi orači,
oj dodole – moj božole
Svi orači i kopači,
oj dodole – moj božole
I po kući poslovači,
oj dodole – moj božole

Onda bi domaćin žbućnio na nji vode iz kabla, a one se otresaje, pa voda sa zeleni grana pada na zemlju ko kapi kiše. Dodole dobiju kaki poklon, pa se zafale i odu dalje.

Kadgod se žito drljalo s gvozdenim branama, da se popušti kora, izmrve grudve i zavale pukotine, ako je zemlja ispucala. Ako je žito bilo posijano u kuružnjak, onda su se sa žita kupile čukanjice da ne smetaju risaru kad stane kosit žito. I dica su kupila čukanjice, njima se bilo lakše saginjat se, a i volili su ić bosi po zelenom žitu. Dica su bila srićna što su mogla pomoć starijima a znalo se nać i po koje malo zeče u žitu. To je bio lak poso za dicu, a starijima velika pomoć. Današnja dica ništa ne rade, samo side u škuli, a side i kući, prid televizorima i kompjuterima. A kadgod su u poslu ojačali, rasli pravi i zdravi.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Svete Apolonije, divice i mučenice, spominjemo se 10. aprila. Bila je to aleksandrijska curica koja se nije tila odreći vire u Isusa, pa su joj sve zube poizbijali da bi se odrekla vire. Ona je sve izdržala i čiste duše se pridala Bogu. Zaštitnica je od bolesti zuba.

Aprila 23. se spominjemo Svetog Đure. On je bio ratnik rodom iz Palestine, rimski oficir. Poštivan je u istočnoj crkvi, di mu je i crkva sagrađena, a i na zapadu je prošireno veliko poštivanje prema ovom zaštitniku vitezova i ratnika.

Njegov životopis je iskićen legendama, a sve kroz simboliku borbe protiv zla. Jedna legenda kaže ovako: „Jedared davno, u jednoj varoši, živili su ljudi koji nisu virovali u Boga, već su izmislili kako drugo božanstvo. U jezeru blizu varoši živila je aždaja koja je proždirala svit. Bio je ko đavo koji njim je uzimo duše. Bogu je bilo žao što je propado toliko nedužan svit, pa je poslo Svetog Đuru da ji oslobodi te pošasti.

Sveti Đuro je stigo na bilom konju, obučen ko ratnik, sabljom je ubio aždaju, a svitu je kazo da prime pravog Boga. Dosta svita se obratilo i virovalo u pravog Boga. Ta vist je stigla do cara, koji je kazo Svetom Đuri da ište od njeg šta oće, pa i polak carstva, za oslobađanje od aždaje, na šta je Đuro odgovorio da mu ne triba ništa, nego samo jedan prsten ko spomen kad je bio na zemlji. Posli tog ga više niko nikad vidio nije".

Svetog Marka evanđeliste se spominjemo 25. aprila, a bio je iz jeruzalemske imućne porodice. Kod njegove majke Marije se okupljala prva crkva, a virovatno je tamo održana i Isusova poslidnja večera. Sveti Marko je pratio Svetog Petra i Pavla, i po njevim kazivanjima je napiso sveto evanđelje Isusovo.

Blažene Ozane Kotorske spominjemo se 27. aprila, a ona je bila jedna od pet mudri divica. Aprila 29. se spominjemo rođendana Svete Katarine Sijenske.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

I slano i slatko

Kokošija čorba

Potribno je:
1 kokoška
1 peršin, 1 šargaripa
1/2 poštrenjaka, 1/2 kerelabe
1/2 celera, 2 glavice crnog luka
1 kašika soli, 4 litre vode

Kokošku očistit, meso isić na komade i oprat, pa pomećat u vodu koja vrije, te dodat zeleniš. Crni luk ispeć s obadvi strane na platini, metnit u čorbu, pa dodat so i sve zajedno kuvat na laganoj vatri.

Kad se čorba skuva, procidi se, pa se ukuvaju valjuški. Valjuški se naprave od griza i kokošije žigerice, jajeta, peršinovog lišća, vegete i na vr noža papra. Žigerica se dobro usitni, ko i list peršina, a posli se dodaju griz, jaja, vegeta, papar. Sve se dobro izmiša, pa se prave sitni valjuški i ukuvavaju u čorbu.

Kokošiji rolat

Kokošije meso se mož skinit s košćura, samlit na mašini, pa se onda doda po kile svinjskog mlivenog mesa, 1 jaje, 1 pavlaka, i komad kruva smekšan u mliku, 2 češlja bilog luka, malo sitne paprike, papra i vegete. Sve se to dobro zakuva, a onda se metne u tepciju koja je podmazana s maśćom, naprave se dva rolata, pa se sve to pomaže s prilivom od jaja i brašna. Taki rolat se peče u lerni, a kad se ispeče, siče se i služi na plitkom pladnju.

Krumpir na prezlu

Potribno je:
1 kila krumpira, 1 jaje, 2 kašike brašna, malo soli i kopra

Krumpir skuvat i propasirat, dodat malo isickanog lista kopra, jaje, brašno i malo soli, pa to zakuvat i oblikovat lepanjice i pohovat. Za pohovanje se koriste brašno, jaja i prezla. Krumpir se uvalja u brašno, pa u razmućena jaja i prezlu, i meće se na vruću mast. Kad porumeni s obadve strane, vadi se na plitak pladanj. Ovako ilo je dobro i ko vruće i ko ladno.

Šampita

Potribno je:
1 pakovanje kora za krempitu
10 biljanaca, 40 deka šećera
1/2 limuna, 1 kašika pavlake
1 rebro čokolade

Od 20 deka šećera, deci vode i soka od limuna kuva se sirup. Biljanca se umute sa 20 deka šećera koji se pomalo dodaje.

Na umućeno biljance se salije vrio sirup, i sve se dobro izmiša mikserom. Kad se proladi, doda se pavlaka, pa se sve namaže na kore. Odozgor se pospe istrenicanom čokoladom, a kad se sve oladi, siče se na kocke.

A. V. K.

MILJANA ĐUKIĆ I MILICA KOJIĆ DIVANE O LIPOTAMA FOLKLORA

Veze ko u porodici

Miljanu Đukić i **Milicu Kojić** možemo zapazit na brojnim manifestacijama u kojima je uključen i folklor. Poslidnji put su se istakle na Velikom bunjevačkom prelu, Miljana je bila najlipša prelja, a Milica prva pratilja. No, divan u ovom broju „Bunjevački novina" nas ne vraća u vrime prela, nego lipotama folklora, jel su obadvi članice Kulturno-umitničkog društva železniča-ra „Bratstvo".

– Folklorom se ne bavim tako dugo, malo više od tri godine. Sestra mi se bavila folklorom, ja sam par puti došla s njom, svidilo mi se i rišila sam i ja da dođem. Bilo je, priznajem, malo treme. Grupe su već bile formirane, al su me lipo primili – divani Milica, dok Miljana dodaje:

– Bavim se ovim već deset godina, al sam poslidnji šest u „Bratstvu". Išla sam ko mala na dužijance, gledala cure i maštala kako ću i ja jednog dana bit na sceni. Zasviđo mi se folklor, a tek kad sam došla u „Bratstvo", bilo mi je ko da sam u jednoj velikoj porodici, pa sam folklor još većma zavolila.

Ono što obadvi najvećma vole jeste dobra atmosfera koja vlada u ovom KUD-u.

– Jednostavno, nikako smo čvršće povezane. Nije to ko u škuli, ovo je štogod još bliže. Veže nas međusobna ljubav prema folkloru, tu smo zajedno i na probama, zajedno nastupamo, al se i van tog tušta družimo.

Naše sagovornice su žustre kad triba branit folklor. Smeta njim kad kogod loše divani, kad kaže da je to „seljački ples". Ističu da folklor ima tušta lipote, al da baš i nije tako lako igrat. Koreografije su komplikovane, iziskuju odličnu fizičku pripremu i kondiciju, baš ko u kakom sportu. Nije lako, al je lipo.

Miljana Đukić

Milica Kojić

– Ima kad je dosta da samo obučeš narodnu nošnju, pa se već oma osićaš nikako drugačije. Bunjevačke nošnje koje imamo, na primer, stare su i po 100 i više godina. Čast je nosit tako štogod. Ženska bunjevačka nošnja je svakako zanimljivija od muške, a svile su štogod fantastično. I kad ne igraš, osićaš se drugačije kad vidiš kako te drugi s divljenjom gledaju. Tako ti nije ni teško, na primer, stat cio dan na suncu za dužijancu.

Naše sagovornice se slažu da je kod bunjevački igara najlipše igrat „Momačko kolo".

– Sve bunjevačke igre su lipe, al su i teške, pogotovo za momke. No, iznad svi je „Momačko kolo", pogotovo dio kad igraje jedan momak i dvi divojke. U tom dilu se vidi sva lipota pokreta, al i nošnji.

Ko radi, taj i griši, zna se odavno, al, šta se desi kad se štogod ne uradi dobro na nastupu...

– Dobro je što se u bunjevačkim nošnjama noge baš i ne vide, pa se mogu lakše sakrit griške. Desi se i kad spadne papuča, el kaka druga obuća. To su stvari na koje navikneš, samo je ćušneš digod i nastaviš. Ono što je dobro je da većinu pogrišaka obična publika ne vidi. Znamo mi, znaju koreografi i oni koji su igrali...

Do konfuzije lako mož doć kad se radi kaki velik koncert, ko prilikom nedavne proslave 70 godina KUDŽ „Bratstvo".

– Taj dan smo došli oko 13-13.30, počeli smo se oblačit, a ostali smo do kasno uveče. „Ludnica" je bila, žuriš, oblačiš se, minjaju se koreografije, pa i izgubiš pojam o vrimenu. Desi se u takim situacijama i da se zbuniš. Kad kogod igra 7-8 koreografija za veče bude svašta i na pozornici i u „bekstejdžu" – divane naše sagovornice, dok Milica dodaje:

– Meni se prošli put desilo da izlazimo na scenu, ja sam još bila prva cura u lesi, a nisam u momentu znala ni šta igramo, ni kako triba počet. Malo tad krene panika, no, kad počne muzika, onda noge same krenu igrat...

Ono što, kako kažu Miljana i Milica, posebno učvršćava veze med folklorašima su putovanja i turneje. Gotovo da nema onog ko se bavi folklorom, a ko ne čeka take događaje.

– Nuz folklor smo dosta putovali, po Srbiji, al i u inostranstvu. Lipo je otić čak i u kako malo misto, ostajemo u kontaktu sa igračima iz drugi društava, a taka putovanja dodatno ojačaju naše veze.

Za kraj divana naše sagovornice otkrivaje šta ji, na prvom mistu, drži na okupu, kaki je to „cement" koji veže sve folkorce u KUDŽ „Bratstvo".

– Nema tu šta mislit, Antuš i Zaga su najveći „krivci" što je sve to ovako. Znamo kako je u drugim društvima, znamo kako je kod nas. Nisu oni samo koreografi koji stoje sa strane i prate korake. Oni su tušta više od tog. Prema nama se ophode ko prema svojoj dici, a u našim divanima ima tušta više od koraka i koreografija, oni su nam ko drugi roditelji. Bilo bi folklora u „Bratstvu" i brez nji dvoje, al sigurno ne bi bilo ovako tušta mladog svita i ne bi bilo ni blizu kvalitetno i uspišno ko što je sad – zaključile su Milica i Miljana.

N. S.

ZAŠTO NA FOLKLOR?

Na pitanje kako bi folklor priporučile dici i mladima, naše sagovornice odgovaraje.

– Više je stvari koje su dobre. Folklor je odličan za kondiciju, za koordinaciju, al je nama najlipši zbog druženja i dobre atmosfere. Ne smi se zaboravit ni nigovanje tradicije, mladi o tom danas vode zdravo malo računa, a i ovo je odlična prilika da se bar na period dok su probe i nastupi isključiš od svega i posvetiš onom što voliš. Naravno, nije lako, al kad vidiš da kogod s uživanjom gleda šta ti radiš, da ti aplauzom vrati uloženu energiju, onda ništa nije teško. I kad si već na kraj nastupu, kad već nemaš snage, dosta je samo da čuješ kako u publiki zovu na bis, a noge već same krenu da rade svoj posо, a svaki umor tad nestane.

USKRŠNJA RADIONICA BUNJEVAČKOG MEDIJA CENTRA U SOMBORU

Spoj tradicije i novog doba

Nuz instrukcije Stipana Budimčevića dica sama pravila mala umitnička dila na lupinji od jajeta

Farbanje uskšnji jaja dio je tradicije kršanski naroda. Ovaj tradicionalni običaj sve više poprima prave umitničke okvire.

Radionica za ukrašavanje uskršnji jaja koju je pripravio „Bunjevački media centar" iz Sombora upravo je pokazala tu umitničku dimenziju s jedne, i maštovitost i kreativnost koju ispoljavaje najmlađi, s druge strane.

Slamarski učitelj **Stipan Budimčević**, potrudio se i ovaj put da najmlađima približi čari slamarske umitnosti i beskrajne mogućnosti kreativnog izražavanja na lupinji jajeta nuz pomoć pletenog jel sickanog slamarskog motiva.

Salvet tehnika, jel dekupaž kako je još zovu, tehnika je koja je poslidnji godina sve više prisutna i nalazi svoju primenu na bezbroj predmeta, škatulja, kućnog nameštaja i njome se jednako zanimaju i hobisti, i dica, i odrasli. I na lupinji uskršnjeg jajeta mašti na volju prineti su brojni motivi prolića i Uskrsa. Edukatorka u ovom dilu radionice bila je pridsidnica „Bunjevačkog media centra", **Stanislava Lutkić**.

Pune kotarice šareni jaja bile su pripravljene za doček uskršnjeg zeke kojeg ovi lipi i maštoviti radovi cigurno nisu ostavili ravnodušnim, ko ni našu čeljad, jel i ove radionice su dokaz da će se naši lipi običaji, uprkos brzom životnom tempu, sačuvat.

R. P.

NOVI DETALJI IZ ISTORIJE BUNJEVACA SA OVI PROSTORA

Somborski Bunjevac – carski general

Imali su somborski Bunjevci, krajom XVII i tokom prve polovine XVIII vika, nikolicinu poznati graničarski oficira (kapetani **Dujo** i **Đuro Marković**, te major **Marko Matija Marković**), al se nijedan bunjevački graničar nije u vojničkoj hijerarhiji popo tako visoko ko **Ignjac Fratrićević**, carsko-kraljevski konjički general u doba Austrougarske, u drugoj polovini XIX vika.

Ignjac Fratrićević je rođen 21. jula 1820. godine u Somboru, ko sin somborskog plemića i senatora Ignjaca Fratrićevića starijeg i **Barbare** rođ. **Buzadžić**. Kršten je u crkvi Sv. Trojstva, 23. jula iste godine, a na krštenju je dobio ime **Ignjac Alojzije Andrija Gedeon Fratrićević**. Kum na krštenju bio je pl. **Andrija Odri** iz Nemeš Miliča, sa suprugom pl. **Anom rođ. Kovač**.

Porodica Fratrićević najranije je u Somboru zabilužena 1720. godine, kad je na popisu ovdašnji graničara, u drugom pešadijskom odredu potporučnika **Lovre Raiča**, zapisan i graničar **Iva[n] Fratrićević**. Matične knjige ovo prizime biluže u varoši od 1724. godine, a Ivan Fratrićević je 1749. godine izabran za člana Spoljašnjeg senata tek proglašenog slobodnog i kraljevskog grada Sombora. Ivan i njegov rođak **Tadija Fratrićević** imali su četrdeseti i pedeseti godina XVIII vika poside u ataru somborske pustare Nenadić, di je 1775. godine, ko vlasnik salaša i 107 stari jutara oranica, zabilužen senator slobodnog i kraljevskog grada Sombora **Jakov Fratrićević**, koji je 1781. godine zapisan i ko vlasnik

Konjički general Ignjac Fratrićević

330 ovaca. Njemu i njegovoj ženi **Katarini** rođ. **Margetić**, austrijski car Leopold II dodilio je 14. jula 1791. godine plemstvo sa grbovnicom. Status plemića dobili su tada i njevi sinovi **Filip, Mihailo, Petar** i **Antun, Filipovi** sinovi **Stipan, Pavle, Ignjac, Ivan** i **Antun**, ko i dica ostali **Jakovljevi** i **Katarinini** sinova, te njeve ćeri **Marija, Katarina, Magdalena** i **Rozalija**. Pl. **Filip Fratrićević**, dida Ignjaca Fratrićevića mlađeg, bio je, izmed 1813. i 1820. godine, veliki sudija (gradonačelnik) slobodnog i kraljevskog grada Sombora. Prizime ove porodice kasnije je u somborskim matičnim knjigama pisano sa skraćenim oblikom Fratrić, a njezini potomaka u Somboru ima i danas.

Posli škulovanja u Baji, Ignjac Fratrićević je, ko kadet, stupio 19. aprila 1838. godine u III kirasirski puk. Godine 1841. prikomandovan je u Kraljevsku ugarsku plemićku tilesnu gardu, a 1846. godine unapriđen je u čin potporučnika VI kirasirskog puka. Poručnik je posto 1847. godine, a kapetan 1850. godine. U čin majora X husarskog puka proizveden je 1854. godine, a 1857. godine dobio je i čin potpukovnika u ovom puku. Uslidilo je 1858. godine njegovo imenovanje za pukovnika i komandanta II husarskog puka „Nikolaj Veliki od Rusije", kojim je Fratrićević komandovo sve do 1866. godine.

Fratrićević je učestvovo u Austrijsko-pruskom ratu 1866. g. sa svojom konjičkom brigadom, u konjičkoj diviziji barona **Edelshajma**, izmed 14. maja i 14. juna 1866. godine. Oma potom, 19. juna, unapriđen je u čin generalmajora. Ujedno je, za vojne zasluge, odlikovan i ordenom Gvozdene krune (trećeg reda) sa ratnom lentom. Uslidilo je 1. novem-

bra 1869. godine i njegovo imenovanje za komandanta VI divizije u Gracu. Dana 30. aprila 1870. godine car **Franjo Josip** unapridio je general-majora Ignjaca Fratrićevića u čin feldmaršal-lajtnanta (general-potpukovnika), a 1. novembra 1870. godine postavio ga je za komandanta XXI divizije. Fratrićević je 26. novembra 1872. godine priuzo zapovidništvo divizije u Zagrebu, a 1873. godine imenovan je za komandanta XV divizije. Istovrimeno, car Franjo Josip imenovo je Ignjaca Fratrićevića i za vlasnika (zaštitnika) XII husarskog puka u Somboru.

Povodom rođendana cara Franje Josipa, ko divizijski feldmaršallajntant, baron Fratrićević prisustvovao je 18. avgusta 1873. godine svečanoj pridstavi u Narodnom kazalištu u Zagrebu. Počasno zvanje kapetana Ugarske kraljevske plemićke garde Fratrićević je dobio 1875. godine (bio je deseti kapetan ove garde od njezinog osnivanja 1760. godine i njom je komandovo puni 12 godina, sve do smrti). Imo je i zvanje počasnog tajnog kraljevskog savitnika, a ko plemić, s titulom barona, bio je član Gornjeg doma Ugarskog sabora. Kad je 1876. godine tadašnji hrvatski ban **Ivan Mažuranić** tribalo da postane ministar ugarske vlade za Hrvatsku, otvorena je bila mogućnost da na njegovo misto bude postavljen baron Ignjac Fratrićević, al je Mažuranić, ipak, osto na položaju bana.

Kadgodašnji i sadašnji izgled nadgrobnog spomenika Ignjaca Fratrićevića

Naredbom cara Franje Josipa, od 26. oktobra 1881. godine, Fratrićević je dobio unapriđenje u čin konjičkog generala. Ko komandant Ugarske kraljevske plemićke garde, general Fratrićević je, sa svojim oficirima, 20. avgusta 1885. godine prisustvovo u Kapucinskoj crkvi u Beču obilužavanju praznika Sv. kralja Stipana (Ištvana). Kad je 26. septembra 1885. godine car Franjo Josip u Obrednoj dvorani dvora u Beču svečano otvorio zasidanje obadva doma austrijskog parlamenta, u pratnji vrhovnog maršala Dvora, **grofa Sečena**, koji je nosio carski državni mač, nalazio se, ko jedan od dva prisutna generala, i Ignjac Fratrićević, tad već i nosilac austrijskog ordena Velikog krsta Leopoldovog reda.

Iz naočigled bezazlene prilade, koju je general dobio u jesen 1887. godine, izrodila se upala pluća od koje je Ignjac Fratrićević, posli kraćeg bolovanja, umro u Beču, 13. novembra 1887. godine. Njegovo tilo je vozom prineto za Sombor, a ispraćaju posmrtni ostataka generala Fratrićevića iz Beča, prisustvovo je 16. novembra, u poslipodnevnim satima, i austrijski car Franjo Josip, sa nadvojvodama **Karlom Ludvigom, Karlom Salvatorom, Leopoldom Salvatorom** i **Vilhelmom**. Ignjac Fratrićević je saranjen 19. novembra 1887. godine u porodičnoj grobnici, na Velikom katoličkom groblju Sv. Roke u Somboru, nedaleko iza kapele. Podignut mu je obelisk, sa bronzanim turulom (mitskim sokolom) na vrvu, te s njegovom bronzanom bistom u podnožju spomenika.

Na žalost, spomenik je u dva navrata oštećen, pa je devedeseti godina prošlog vika s njega uklonjen bronzani turul, a krajom 2005. godine nestala je i generalova bronzana bista.

Ignjac Fratrićević je, u nizu znameniti Somboraca, jedini dospio do drugog najvišeg vojnog čina u Habsburškoj monarhiji (viši čin u to vrime bio je samo čin feldmaršala, al on je, najčešće, bio dostupan samo pripadnicima najviše aristokratije). Samim tim, Fratrićević spada i med najznamenitija imena somborski Bunjevaca u cilokupnoj njevoj dugoj i bogatoj istoriji.

Milan Stepanović

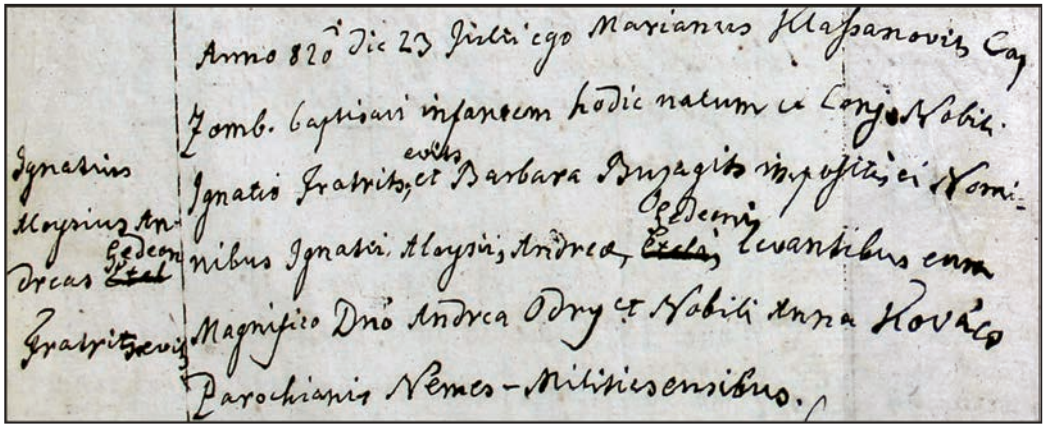

Zapis iz protokola krštenih crkve Sv. Trojstva o krštenju Ignjaca Fratrićevića

ZAVRŠENA BALKANSKA AMATERSKA LIGA U HOKEJU NA LEDU

Do trofeja brez poraza

U takmicama 10., 11. i 12. kola kroz turnir u Sofiji, u Bugarskoj, zaključena je prva sezona Balkanske amaterske lige u hokeju na ledu. Kako se to znalo i prid poslidnji turnir, Spartak iz Subotice je obezbidio titulu prvaka, a da ona bude još slađa potrudili su se Subotičani koji su sa nove tri pobide zaključili besprekoran niz od dvanajst pobida u isto toliko utakmica.

– Moram prvo da čestitam svim igračima, trenerima i rukovodstvu koji su, zajedno sa našim prijateljima, uspili da izguraju ovu sezonu. Iako smo brez leda ostali krajom februara, igrači su uspili pronać želje i znanja da odigraju dobro i poslidnje tri utakmice. Nisu to moždar bile partije na najboljem nivou, al smo u prisudnim momentima utakmica uspivali da igramo na visokom nivou – divani **Zlatko Bošnjak**, sportski direktor Hokej kluba Spartak.

Naš sagovornik se osvrnio i na sam format takmičenja koji se pokazo ko odličan za ekipe poput Spartaka, koje su sastavljene od amatera.

– Liga nosi nikoliko dobri stvari. Našim igračima, koji su apsolutni amateri, odgovara ovaki sistem takmičenja. Odigrali smo dvanajst kvalitetni utakmica, a da to nije poremetilo ritam u školovanju, poslu... Toliko mečova nisu odigrale ni ekipe u Prvenstvu Srbije, ne računajuć plej-of. Također, Liga je uravnotežena što se tiče kvaliteta. Nije se dešavalo da, ko u Srbiji, Zvezda i Partizan pobeđivaje amaterske klubove sa po više od 20 golova razlike. Trudili smo se da svim igračima damo podjednaku minutažu, da svi ravnopravno mogu ositit čari ovaki utakmica. Imamo informacije da se takmičenje nastavlja. Biće sigurno četri ekipe, a u najavi je da će bit još dvi-tri. U tom slučaju bi se sistem takmičenja minjo, pravile bi se dvi regionalne grupe, a potom završni turnir za najbolje. Postoji ideja da se paralelno igra i Balkanska liga seniora i jedne mlađe selekcije.

Ono što već odavno muči hokejaše Spartaka, al i sve druge koji se u Subotici bave zimskim sportovima, umitničkim klizanjom i brzim klizanjom, je nepostojanje odgovarajući uslova.

– Ovo triba da podsiti gradske oce da ozbiljno razmišljaje o pokrivanju klizališta. Hokej ima tradiciju, dobre domaće igrače. Naša dica nastavljaju treniranje i van leda, uspijemo da ji zadržimo i šteta je što ne postoje bar osnovni uslovi za po godine leda. Pogotovo što mi radimo tušta na razvijanju sporta u Subotici, radimo sa velikim brojom dice, imamo sve selekcije, od početnika do veterana, a u nikim selekcijama smo sigurno jači od novosadski i beogradski ekipa koje imaju daleko bolje uslove od nas.

DOBAR GLAS IZ SUBOTICE

– Nastavljamo saradnju sa organizacijom „Hokej bez granica" iz Kanade. Nuz to smo imali i brojne goste, kroz turnire za mlađe kategorije, seniore i veterane gostovale su nam brojne ekipe iz regije, al i gosti iz Oksforda, pa i dvi selekcije iz Montreala, do 15 i do 18 godina. Kroz našu varoš je prodefilovo veliki broj hokejaša, koji su poneli lipu sliku o Subotici, al su i ostavili značajan novac kroz noćenja... – dodaje Bošnjak.

POJEDINAČNE NAGRADE

Nuz nagradu za najbolju ekipu Balkanske amaterske lige, u Suboticu su stigle i dvi pojedinačne nagrade. Dominik Plavšić je najbolji strilac lige, a Alen Peter najbolji igrač cilog takmičenja.

Pokrivanje klizališta bi donelo boljitak za sve korisnike leda, za sportske klubove, al ne samo za nji. Donelo bi to manje troškove, kroz energiju, al i veće prihode od klizanja. Nije to potriba samo sporta, neg svi građana.

N. S.

OTKRIVENO ZAŠTO NE PAMTIMO SVE SNOVE JEDNAKO DOBRO

Tajna upečatljivi snova

Pažljivim posmatranjom lako ćemo uočit dal kogod spava, tako što će oči te osobe bit u pokretu iza sklopljenih kapaka, što se još naziva i REM faza sna. Baš u tom mirovanju tila, naš mozak postaje užurbana magistrala nalik zakrčenim autoputovima sa šest traka

Naučnici su nedavno došli do novi saznanja koja se tiču ovog fenomena. Nai-me, istražujuć moždane aktivnosti obolili od epilepsije za vrime sna, zaključili su da epileptični napad i REM faza sna imaje dosta sličnosti kad je u pitanju funkcionisanje mozga i moždani aktivnosti uopšte. To bi moglo bit, nadaju se, uvod u objašnjenje zašto ljudi koji bivaju probuđeni u REM fazi sna bolje mogu opisat šta su sanjali. Ti opisi često iđu u tako sitne detalje da ostavljaju utisak sićanja iz realnog život o događajima koji su se zbivali nedavno.

Mozak „voli" nove informacije

Juval Nir, s izraelskog Univerziteta u Tel Avivu, dodo je i to da mozak u REM fazi funkcioniše vrlo slično situaciji kad se prid osobu metne nova, do tad neviđena slika. Mozak je receptivniji na nove informacije iako je još uvik neizvesno šta bi izvor informacija u REM fazi mogo bit, jasno je, naravno, da one nisu i ne mogu bit iz spoljnjeg svita.

Postojale su i ranije špekulacije u naučnim krugovima da pomeranje očivi u snu ima u sebi određene indikacije da mozak el sam generiše slike, el pristupa na određeni način nepoznatom izvoru vizuelni informacija. Pomeranje očivi u takoj situaciji čisto je refleksne prirode, jel jasno u takim okolnostima nema funkciju.

Nir je odlučio da se ovim fenomenom bliže pozabavi i pokuša otklonit nagađanja koja su se okupila oko REM faze sna. Ispitanike koji su imali iskustva epileptični napada povezo je implantima za mirne uređaje, tako da su njeve moždane aktivnosti praćene u realnom vrimenu.

Nada istraživačkog tima polagala se i u eventualnu mogućnost otkrivanje sami epileptični napada, to jest šta su trigeri za njevo aktiviranje.

Prate se i pokreti očivi i mišića

Ovo praćenje moždani aktivnosti nije bilo samo vizuelno, već su istraživači takođe mogli čut signale koje šalju mozgovi ispitanika uz pomoć EEG elektrode. Ove elektrode imaje zadatak da prate pokrete očivi i mišića.

Jedan od zaključaka do kog su istraživači došli iz ovog projekta je da su moždane ćelije u temporalnom režnju, to jest nika vrsta mosta izmed pamćenja i veštine raspoznavanja vidljivi stvari, pokazale aktivnosti koje su posli upoređivanja pokazale da imaje dosta sličnosti jedna s drugom. Na ovo nije uticala ni činjenica da ispitanici spavaje el ne.

Mnoštvo neurona u mozgu dolazi do nike vrste praska aktivnosti kad se mozak nalazi u REM fazi. Nir je uviren da je to jasan pokazatelj da su ćelije mozga uposljenje obrađivanjom informacija iz slika kojima mozak na niki način pristupa.

Mozak nije brezposlen

Ono što je u ovom projektu postalo jasno istraživačima je da mozak nikako nije brezposlen i da je realno aktivan u REM fazi sna jel je priplavljen informacijama vizuelne prirode. Neophodna su dodatna istraživanja koja bi otklonila i veo tajni sa tog aspekta snova koji su iz nikog razloga pripuni detalja, dok druge teško da možemo opisat i u jednoj jedinoj rečenici.

Možda će nauka uspit unet malo svitlosti racionalnog promišljanja u ono što razne duhovne discipline tvrde iljadama godina unatrag. A to je da je san zapravo jedno dugo tajanstveno putovanje u nepoznato i natrag.

T. K. M.

KAKO USPEŠNO STARITI

Starost nije bolest

U demografskim studijama o starosti stanovništva sve više se govori o rastu broja starih ljudi u ukupnoj populaciji. Pa ipak, o starima i njihovim problemima se nedovoljno brine i govori. Čak se i profesionalci radije opredeljuju za probleme vezane za rani razvoj, detinjstvo i mladost. A kada se i govori o starosti, ima dosta neznanja, netačnosti, predrasuda pogotovo.

Pre svega, ljudi različito stare. Kako će ko stariti zavisi od mnogih stvari: opšteg zdravlja, očuvanosti nervnog sistema, socijalnog stanja a najviše od osobina ličnosti. Optimisti, vedri i aktivni ljudi se ne opterećuju svojim godinma, broje ih samo oni koji nemaju šta da rade. Neko se već sa trideset oseća starim, dok su drugi mladi duhom i u osamdesetim.

Verovanje da sa godinama opadaju intelektualne sposobnosti je samo donekle tačno jer se u psihologiji smatra da se inteligencija razvija do dvadesete nakon čega postepeno opada, ali ne u tolikoj meri da dezavuiše starost. Zapravo, kod starih ljud se ne radi toliko o opadanju inteligencije koliko o brzini reagovanja. Oni sporije misle i reaguju, čvrsto se drže onog što znaju i što su naučili, teško prihvataju novine i promene, zbog čega se i smatraju rigidnim.

Najčešće se misli da su stari slični deci, da uz starost nužno ide bolest, da je starost teška i ružna, da su stari odživeli svoje pa nas samo nerviraju u autobusu, u prodavnici, u redu u banci. Takođe se veruje da sa godinama opada inteligencija, da su stari zaboravni pa pričaju jedno isto po nekoliko puta jer su zaboravili da su to već rekli, da su bez emocija, sumnjičavi, rigidni, „teški", dosadni i uglavnom suvišni i na teretu i sebi a i drugima.

Ljudi različito stare

Dosta toga se uopštava i ne vodi se računa o prirodnim, normalnim i individualnim razlikama i promenama u starosti, kao i u svakom drugom životnom periodu.

Netačno je i verovanje da stari ljudi nemaju emocija. Naprotiv, neke emocije su u starosti izraženije, posebno potreba za ljubavlju, pažnjom, pripadnošću. Šta više, druženje i ljubav za stare ljude postaju najvažniji. To je potreba njihovog ljudskog dostojanstva, emocionalne stabilnosti i socijalne sigurnosti, jer čovek, dokle god je živ, ima potrebu za radom, druženjem, ljubavlju, podrškom i priznanjem.

Često se govori da je kod starih izražen strah od smrti. Međutim, novija istraživanja pokazuju da taj strah postoji kod svih ljudi, ali sa godinama on postepeno opada kod svih jer se smrt kao deo života polako prihvata i čovek se miri sa tom činjenicom.

Starost nije bolest

Sve u svemu, starost ne mora da znači nužno i bolest, niti funkcionalnu onesposobljenost. Uspešno stariti znači zdravo živeti pri čemu je akcenat na pravilnoj ishrani, stalnoj fizičkoj i psihičkoj aktivnsti. Skeptici sumnjaju u takvu mogućnost, ali sve više vedrih i aktivnih baka i deka ulivaju nadu da se može i uspešno stariti. Koliko je samo u istoriji bilo ljudi koji su u svojim poznim godinama stvarali svoja najbolja dela. Grčki filozofi su živeli preko 70 godina u vreme kada je prosečan ljudski vek bio 30. Poznato je da su veliki mislioci Platon, Sokrat, Seneka svoja najbolja dela stvarali u starosti. Mikelanđelo, Ticijan i naš Milan Konjović su slikali do duboko u starost.

Starimo od rođenja

Prema tome, starost ne mora da bude tragičan događaj. To je deo našeg života koji kao i svaki drugi životni period, ima i dobre i loše strane. Kažu da u mladosti učimo, a u starosti razumemo. U vezi sa tim stoji činjenica da nam priroda daje lice kada imamo dvadeset, oblikuje ga u tridesetoj, a u šezdesetoj imamo lice kakvo zaslužujemo.

Najzad, svi se moramo suočiti sa činjenicom da starimo već od prvog dana rođenja i da je starost neminovnost, ali ne i nužno zlo. Pri tom, kako je napisao **Jovan Dučić**: „treba imati mnogo mudrosti pa znati stariti bez ružnoće, bez pakosti i bez tuge – tri kobne stvari koje idu zajedno". I najzad, svako doba može da bude očaravajuće ako stvarno i aktivno učestvujemu u njemu, odnosno, ako uvek nešto želimo i nečemu se nadamo. Čovek počinje da stari onda kada prestane da sanja i izgubi zanimanje za život.

Desa Kujundžić